STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06530

LIBSHAFT

Mary Gold

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאַרי גאָלד

ליבשאַפט

שער - בלאַט, צייכענונגען און וויניעטן:
רות קרוין

●

רעדאַקטאָר:
משה קנאַפּהייס

●

געדרוקט אין טויזנט עקזעמפּלאַרן
אויף סאַטין - פּאַפּיר „ליטאָמאַט"

●

געזעצט און געדרוקט אין
דער דרוקערײַ פון
כוליאָ קויפמאַן ס.ר.ל.
קאָריענטעס 1976 - ב. אײַרעס

●

ליניאָטיפּיסט: משה ווינער
מעטראַמפּאַזש: כוליאָ רינג
דרוקער: אַהרן יאַנאָווסקי

מאַרי גאָלד

ליבשאַפט

פאַרלאַג „פרײַע שטימע"
בײַ דער ייִדיש־אַרגענטינער קולטור־באַוועגונג
1972 בוענאָס־אײַרעס

MARI GOLD

LIBSCHAFT
AMOR

Portada
Ilustraciones y Viñetas:
RUT KROIN

IMPRESO EN LA ARGENTINA

Copyright by Autora

Hecho el depósito que marca
la ley 11.723

Registro Nacional de la
Propiedad Intelectual
Nº 1.001.107

Editado por:
"VOZ LIBRE"
BUENOS AIRES
1972

מאַרי גאָלד

געהייליקט דעם ליכטיקן אָנדענק פון:
מײַן מאַמע רחל גאָלדבערג,
מײַן ברודער שמולעק,
מײַן שוועסטערל פייגעלע —
וואָס זענען געגאַנגען דעם לעצטן וועג
אין די טראַגישע יאָרן
פון יִדישן אומקום

אינהאַלט

זייט

הקדמה פון מימי פינזאָן — 11

1. באַגינען

באַגינען — 19
איך זינג — 20
וויגליד — 22
געזאַנג — 23
דער ניגון — 24
איך דאַרף דײַן וואָרט — 26

2. מײַן היים

מײַן היים — 29
נאַכט — 30
לאָדזש — 31
אויפן באַלוט — 34
באַלאַדע פון פאַרפּײַניקטע מאַמע און קינד — 36
יאַנוש קאָרטשאַק — 38

בײַ נאַכט אין סטעפּ — 40
איך האָב דיך הײַנט געזען — 41
יוליאַן טוּווים — 42
קום מיך נישט טרייסטן — 45
וואַרשע — 47
אַ גוטע נאַכט, פּוילן — 49

3. איך בין דאָ געקומען

איך בין דאָ געקומען — 53
מײַן פֿרייד — 55
אויפֿן ים — 61
דער ים בײַ נאַכט ערב שטורעם — 64
בײַם צעשטורעמטן ים — 66
ים־אָרקעסטער — 68
מיר ביידע — 71
דער וואַלד — 73

4. לאָזט אונדז לעבן!

לאָזט אונדז לעבן! — 77
ווײַל איך בין אַ מאַמע — 79
צום ערשטן מײַ — 81
בײַם פֿרישן קבר — 84
אָנזאָג — 86
וואָלסטו איצט געלעבט — 88
הירָאָשימאַ — 90
מיינסטו, מײַן שוועסטער — 92
די נאַכט — 94

זײט

דער פּאָעט — 96
די קרוין געהערט די קדושים — 98

5. פרילינג־לידער

פרילינג — 101
כ׳בענק נאָך דיר, פרילינג — 103
פרילינגליד — 104
אַזאַ וואָרט... — 105
מײַן געבעט צום פרילינג — 106
נאָך יעדער פרילינג — 109
אין די בערג — 110
פרילינג פון די פרילינגס — 112
געזעגן־וואָרט — 114

6. ליבשאַפט

ליבשאַפט — 117
נאָקטורן — 118
איך זינג צו זיך אַליין — 119
צו דיר — 121
איך וועל דיך באַוואַכן — 124
דו זאָגסט — 126
דו פרעגסט מיך — 127
גוטע שכנים — 129
איך בין אַ פרוי — 131
מײַן געבעט — 133

7. בײַם מאָנומענט

בײַם מאָנומענט — 137
האַרבסט — 139

ז״ט
בוענאָס-אײַרעס — 141
ניו-יאָרק — 143
גיט מיר צוריק מײַן חלום — 145
מײַן קינד גייט אין שול — 147
משה סנה — 149
פּאָרויס, שוועסטער! — 150
פּרץ-באַלאַדע — 152
שלום-עליכם — 154
בעטהאָווען — 156
אַ בריק איבער דער צוקונפט — 158

„ליבשאַפֿט" — די אינטימע וועלט פֿון אַ פֿרוי דורך אירע לידער

מאָדנע, פֿאַרפּלאָנטערטע און סודותדיק־אומפֿאַרשטענדלעכע זענען די וועגן פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור. אַ מאָל — שלאָגן זיי אַרויף ווי פֿון אומגעזעענע, אומגעאַנטע אונטערערדישע קוואַלן. אַ מאָל — פֿון פֿאַרהוילענע, מיט געדיכטן צווײַגן־געפֿלעכט פֿאַרשאָטנטע געוויקסן. ווער קען וויסן — וועלכע אונטערערדישע זאַפֿטן האָבן זיי אָנגעטרונקען? — דורך וועלכע וועגן, אומוועגן און שטעגלעך, — האָבן זיי זיך דורכגעשלאָגן אַ וועג צו דער ליכטיקער שײַן?...

. . . וואַקסט אויף אַ יונג מיידל אין דער שטאָט לאָדזש, וואָס אין דער מדינה פּוילן. וואַקסט אויף — אין אַ שטאָט פֿון פֿאַבריקן, וואַרשטאַטן, רויך און שווייס. איז זי אָבער ווײַט פֿון דעם אַלעמען: זי לערנט אין אַ גימנאַזיע — זי זאָגט נאָך ביז הײַנט: „גימנאַזיום". זי — וואַקסט אַ בלום פֿון פּוילן, פֿון איר געשיכטע, פֿון איר ליטעראַטור, פֿון איר פּאָעזיע. זי — וואַקסט אונטערן צייכן פֿון פּוילנס באַפֿרײַונג־גײַסט, דערבײַ — אַרום איז די האַרטע ווירקלעכקייט, די פּוילישע ייִדן־פֿײַנטשאַפֿט; די אַרבעטער־נויט; די הונגער־לוינען. אָבער זי — זעט דאָס אַליץ נישט. זי — לעבט דעם וווּנדערלעכן חלום פֿון פּוילנס אַמאָליקע העלדן, פֿון זייער באַפֿרײַונג־עפּאָפּיי; פֿון אירע דיכטערס, פֿון אירע שרײַבערס.

זי וועט זײַן אַ שרײַבערין? אַ פּוילישע שרײַבערין. אָט זענען דאָך אירע קאָמפּאָזיציעס אין „גימנאַזיום" — די בעסטע פֿון קלאַס. זי — וועט שרײַבן ווי וויספּיאַנסקי? ווי זשעראָמסקי? ניין, בעסער — ווי טוווים.

יוליאַן טוּווים, — וואָס איז איין מאָל פאַרבײַ אונטער איר פענצטער און האָט אויף אייביק געפאַנגען איר מיידלש האַרץ מיט זײַן דיכטערישן צויבער...

. . . זי פאָרט קיין וואַרשע שטודירן אויף פאַרמאַצעווט. דאָס לעבן גיט אַ ראַשיקן טאַש איבער די קאָרטן. אָט באַקענט זי זיך מיט אַ יונגן בחור, אַ רעוואָלוציאָנער. זייער ראָמאַנטיש. דער רעוואָלוציאָנער — איז אַ יִדישער רעוואָלוציאָנער. עס מאַכט נישט. ליבע טראָגט אַלץ איבער. ווידער טוט דאָס לעבן אַ טאַש־טאַש די קאָרטן: ערב מילחמה. מע מוז עמיגרירן. אַנטלויפן? איבערלאָזן דאָס הייס־געליבטע פאָטערלאַנד? פוילן — אַלץ וואָס איז אַזוי אייגן, אַרײַנגעוואַקסן אין ביין, אין בלוט, אין מאַרך?...

. . . אַ נײַ לאַנד: אַרגענטינע. אַ מאָדנע לאַנד: אָן ווינטער, אָן שניי — געהאָפט אויף טונקעלע יאָדלעס... אַ לאַנד פון הוילן זומער. עס בענקט זיך אַזוי שטאַרק; אָבער נישקשה: אויך דאָ געפינט מען אַ סביבה, נײַע פרײַנד. און שרײַבן ווילט זיך אַזוי שטאַרק, אַזוי באַנג... וועגן וואָס? — אָט, וועגן נײַעם לאַנד, וועגן בלאָען הימל, וועגן ראָזן וואָלקנדל וואָס וועקט אויף איר קינד מיט אַ שמייכל אין וויג... צי גאָר אפשר שרײַבן פון די לאַנגע, גראָע טעג אין דער אַפּטייק, ווי זי, די „גרינע”, אַרבעט, — ווי אַ שוואַלב אונטער גראַטעס? איז ווי זשע שרײַבט מען? אויף פויליש? אויף יִדיש? — און עס טויכט גלײַך אויף דאָס געזיכט פון דער לערערקע אין „גימנאַזיום” וואָס האָט גערעדט מיט האַרץ, מיט ווייטיק, מיט איר כריפּנדיקער שטימע פון אַן אויסגעהאָרעוועטער לערערקע און אויף איר שלעכט אַקצענטירטן פויליש — פון וועלכן זי, די יונגע שטיפערקע, פלעגט אָפּחוזקן. אַך, ווען זי האָט זי איצט לעבן זיך, וואָלט זי זיך בײַ איר געבעטן זי זאָל איר מוחל זײַן. מיט וויפל האַרץ און נשמה האָט זי גערעדט:

— ביסט דאָך אַ יִדישע טאָכטער; נאַ, זע, קוק: אויף אַלע קעגנשטאַנדן ביסטו די ערשטע. ליטעראַטור און געשיכטע, נאָר אויף איינס ביסטו הינטערשטעליק — אויף העברעיִש. פאַרוואָס? פאַר־וואָס־ס?”

. . . איז ווי שרײַבט מען אויף יִדיש? וועגן ליבע? וועגן אַ בלאָען קאַיאָר? וועגן אַ ראָזן וואָלקנדל? און די בענקשאַפט און דער שמייכל פון מײַן קינד?...

דאַרף מען אַלץ אָנהייבן פון סאַמע בראשית: — „נישט היינע, נישט געטע, נישט סלאָוואַצקי, נישט מיצקיעוויטש אַפילו וועלן דאָ העלפן, — זאָגט מיט אַ פּאַטערלעכן שמייכעלע אַ מענטש וואָס האָט געהייסן פּיניע כ״ץ און איז געווען דער אָב־הרחמים פון די אָנפאַנגער־שרײַבערס אין ייִדיש־אַרגענטינע. נעמען אויפשפּראָצן — ווי שעמעוודיקע גרעזעלעך — לידער. אומרײַפע, נישט זיכערע, אָבער וואָס אַנטפּלעקן שוין די אינטימע וועלט פון אַ סענסיטיווער פרוי. איר וועלט — איר שטוב, אירע קינדער, איר הימל, איר לופט... אייגן — אירס.

און די גרעזעלעך נעמען זיך אָן מיט כוח, מיט זאַפט, וואַקסן, צוזאַמען מיט פרוי־מענטש. זי — ווערט רײַפער, ווערן אויך רײַפער אירע לידער. אינטערעסירט זי שוין דער אַרום, דאָס נײַע לאַנד. זי באַקומט ליב איר נײַע היים. זי —

— „האָט אויסגעטוישט דאָס לאַנד פון סלאָוואַצקי אויף סאַרמיענטאָ"...

זי — באַקומט ליב די אַרגענטינישע זומערס: „מיט גליִקן אומעט" אירע ווינטערס — „ווי דורך נעפּל און פײַכטקייט / איז נאָר איין שפּאַן צו ליכט"...

דערנאָך — קומט דער גרויסער שטורעם, דער בראַנד וואָס רײַסט אַרויס מיטן וואָרצל אַלץ וואָס מיינט היימאַט, משפּחה, שטאַם. און מאַרי גאָלד שפּיגלט עס שוין אָפּ אין אירע לידער. נישט בלויז וועגן זיך, איר קערפּער, אירע געפילן און אירע קינדער זינגט זי שוין: זי זינגט שוין פון איר פאַרלוירענער היים:

„מײַן היים מיט די ברייטע זוניקע צעבליטע שליאַכן,
מיט פרילינגטעג געטונקענע אין פּערלדיקן טוי,
איך וואָלט אַ הימן דיר געזונגען, לאַנד פון ליאַכינס,
ווען ס׳בלוטיקט נישט מײַן האַרץ פון דײַן שׂינאה פול גרויל".

און ווײַטער:

„אַ ים צעשטורעמט ווילד מיט הויכע וואַסער־וואַלן
מיך טיילט אָפּ פון דיר מיט טיפע אָפּגרונטן אָן ענד,
דאָך וואָלט איך, היים, צו דיר מיט ליפּן צוגעפאַלן
און אויסגעבריט דעם אָטעם מײַנעם אין דײַנע ווענט..."

ליבשאַפט, צאַרטקייט, נאָסטאַלגיע — דאָס איז דער הויפט־טאָן, דער לײַטמאָטיוו פון מאַרי גאָלדס לידער. זי — די נאַטור, דער ים, דער הימל — די וועלט. איר וועלט. זי זאָגט דאָך:

„איך בין דאָ געקומען צום ליב האָבן ס'לעבן,
געבוירן אַ פאַרליבטע אין זײַן.
דריי איך זיך אַרום דאָ אַלץ מער אַ פאַרליבטע,
פאַרשיכורט צו ווערן, אַזוי ווי פון ווײַן.
איך בין געקומען אַ טרוימעריין ווערן,
און פראַווען אַ יום־טוב מיט ליד און מיט ווײַן“.

⁂

אין אַ וועלט — פול רציחה און וויאָלענץ. פול שינאה, גוואַלד און גרויל, — איז גוט צו נעמען אין דער האַנט אַ ביכל לידער — הוילע ליבשאַפט. איז גוט צו פילן אויפן גומען — דאָס וואָרט „ליב“. אונדזער יידישע פאָעזיע, דער עיקר די פרוייִשע — איז ווײַט נישט אַזוי רײַך ווי מיר וואָלטן זיך געווונטשן. גענוג פאַרלוסטן האָבן מיר געהאַט. גענוג בלויזן אין די שיטער־געוואָרענע רייען און נישט בלויז פון פרויען־פאָעטן רעדט זיך דאָ... איז גוט וואָס עס קומט צו נאָך אַ ביכל לידער פון אַן אַרגענטינער יידישער פאָעטעסע — אַ בוך פול מיט דעם וואָס די וועלט האָט אַזוי נייטיק איצט: ליבשאַפט.

מימי פינזאָן

באַגינען

באַגינען

אַ פייגעלע האָט הײַנט געזונגען
אויף מײַן פענצטער
אין באַגינען אַרײַן.
אַ זונשטראַל האָט באַלויכטן מילד
דעם שמייכל אויפן פנים
פון מײַן שלאָפנדיקן קינד.

דורכן דינעם טיול
פאַרצויגן איבערן פענצטער
כ׳האָב אַרויסגעקוקט אין דרויסן
און געזען אויפן העלן הימל
ווײַסע אויסגעצוואָגענע וואָלקנדלעך
האָבן זיך ליב
און ציִען מיט זיך מיט
מײַן אומענדלעכע בענקשאַפט
אין דער אייביקייט אַרײַן.

מײַן האַרץ האָט אויפגעצאַפלט פריידיק
און מיך באַגאָסן מיט אַ זיסער פײַן,
אַן אומרו אַ צעפלאַמטער
האָט אַ שטראָם געטון אין מײַנע ביינער,
איך האָב געפילט:
דעם פויגלס געזאַנג,
דער שמייכל פון מײַן קינד
און די אייביקייט —
לעבן אין מיר.

איך זינג

כ׳שטיי אויף אין דער פרי און איך זע
ווי שטרייפן בלויקייט רײַסן זיך אַרײַן
דורך די לאָדנס אין מײַן צימער.
איך פיל ווי דער באַגינען קושט די ערד
מיט צערטלעכקייט
און דער פרימאָרגן וויגט זיך,
טוליעט זיך אין ליבע־טאַנץ.

איז גוט דאַן צו פאַרגעסן
די נאַכט די ערשט צערונענע,
די נאַכט וואָס האָט נישט אָנגעצונדן
קיין שטערן
אויף מײַן שטעכיקן, דערנערדיקן וועג —
איך טינק צעווייטיקט מײַן קאָפּ
אין מאָרגנרויט.
אַלע בלומען אין מײַן גאָרטן
שמייכלען צו מיר,
פאַרבעטן מיך צום גרויסן יום־טוב
פונעם לעבן.
אַ קילער מאָרגנווינט
שפּילט זיך מיט מיר אין באַהעלטעלעך,
מיט דינע פינגער קעמט, צעקעמט מיר
מײַנע צעלאָזענע האָר,
פלעכט אוים אַ שטראַלנבריק
צווישן מיר און הימל,
באַשיט מיך מיט אַ פינקלדיקן שטויב,
ווי מיט גאָלדענעם קאָנפעטי.

ליבשאַפט

אַלע וועגן אַרום מיר
צעשפּילן זיך מיט שטילע
פריידיקע אַקאָרדן.
צעגיסן זיך, צעפליסן זיך
אין אַ מעכטיקער סימפאָניע
צו לויבן דעם באַשאַפער
און זײַן באַשאַף.

כ׳צעעפן דעמאָלט מײַנע אָרעמס,
כ׳באָד זיך אין דער גרויסער פרייד
פון אוניווערס,
דעמאָלט רופט מיך היים דײַן בליק
און איך ווייס
צוליב וואָס איך בין באַשאַפן.

וויגליד

שלאָף מײַן קינד, איי־לו־לו,
זאָלסט זיך איצט נישט וועקן,
ס'גייט אַ רעגן, ס'בלאָזט אַ ווינט,
די וועלט וועט באַלד זיך עקן.

לאַנג געקלערט און לאַנג געטראַכט
צי כ'זאָל דיר לעבן געבן...
הערסט אין דרויסן פײַפט דער ווינט?
הערסט ווי ס'פּויקט דער רעגן?

שלאָף מײַן קינד, איי־לו־לו,
כ'וועל דיך גוט אײַנדעקן,
פינצטער איז די וועלט אַצינד
אין אַלע זיבן עקן.

לאַנג געקלערט, לאַנג געטראַכט,
געזאַנג מײַנס פון געזאַנגען,
דו וועסט וואַקסן פּונקט ווי איך —
מיט בענקשאַפט און פאַרלאַנגען.

שלאָף מײַן קינד, איי־לו־לו,
זאָל דער ווינט זיך ברומען —
מאָרגן וועט מיט ליכט די זון
אונדז אַנטקעגן קומען.

געזאַנג

ס'רוישן ווינטן אויף די וועגן,
ס'שמעקט מיט פרילינג בוים און צוויט,
יידיש זינגען מיר און שווערן:
נישט פאַרבײַטן אונדזער ליד!

שוין גענוג געווען מאַרטירערס,
מיט אונדזער קרבן וועלט זיך נערט,
מיר ווילן צווישן פעלקער-גלידער
גלײַך מיט גלײַכע זײַן אויף דר'ערד.

שפּראַכן זענען וואַסערפאַלן,
נישט צום אָפּשטעלן דעם לויף,
אונדזער ליד וועט אייביק שאַלן,
ווי זון נאָך נאַכט שײַנט ווידער אויף.

דער ניגון

כ׳וויל הײַנט נישט הערן מער ס׳געזאַנג פֿון ים,
כ׳וועל זיך אויף כוואַליעס איצט נישט וויגן,
איך זיץ בײַם ברעג דאָ מיטן בליק צעפֿלאַמט
און זינג מיר שטיל אַזוי אַ ניגון.

געבוירן ערגעץ בײַ אַ ווײַטן ברעג,
אין פּוילנס שפּראַך געשמידט די גראַמען,
געשוועבט אויף ליפּן פֿריידיק אין מײַן וועג —
כ׳האָב אים געבראַכט אַהער דורך ימען.

ס׳איז רויט צעפֿלאַמט אַצינד דער זונפֿאַרגאַנג
און ס׳גליט דער ברעג מיט שטראַלן לעצטע —
אין פּוילן־לאַנד, וווּ ס׳האָט געקלונגען באַנג
דער ניגון, כ׳האָב געלאָזט אַ שוועסטער.

מײַן שוועסטערל מיט אויגן גרינלעך־בלאָ —
אַ שפּיגל פֿון די ים־קאָלירן,
דער נאַצי־מערדער מיטן שאַרף פֿון שטאָל
פֿאַרלאָשן האָט די בליקן אירע.

פֿאַרוויגט כ׳האָב זי מיט אָט דעם ליד צום שלאָף,
אַ פּויליש ליד ווי ס׳זאָגט דער דיכטער:
„כ׳וועל דיך באַוואַכן, שיצן ביז צום סוף
פֿון בייז, פֿון פֿײַער, פֿון געוויטער”.

דער הימל פלאַמט, אַלץ רויטער ווערט,
די כוואַליעס ברויזן — אַן אָרקעסטער,
דער ים איז רויט און רויט די ערד
און אין די פלאַמען כ׳זע מײַן שוועסטער.

פון קרעמאַטאָריע שטײַגט איר שאָטן:
— דו האָסט געזונגען מיר אַ ליגנט!
און כ׳זע דעם ברעג מיט אַש פאַרשאָטן
און ס׳ברענט אין מיר פול ווי דער ניגון.

מאַרי גאָלד

איך דאַרף דײַן וואָרט

ליד מײַנס, איך טרעט איבער די שוועל
פון דײַן טעמפל און בעט:
גיב מיר אַ וואָרט,
אַ ליכטיקן געדאַנק
צו פאַרטרײַבן דעם חושך פון דער ערד.
אַלע וועגן זענען געפלאַסטערט
מיט דעמערונג,
אין אַלע טיילן פון וועלט צאַנקט די זון,
ווי אַ שבת־לײַכטער
וואָס גוססט אויס
די לעצטע טראָפנס ליכט.
ליד מײַנס, נעם מיך אונטער דײַנע פליגל,
ווי אַ מאַמע איר קינד,
גיב מיר דײַן ברויזנדיק וואָרט
צו שטילן דעם ווייטיק פון אָפענע וווּנדן.
ווײַז אָן דעם וועג
צו ליבשאַפט צווישן מענטשן,
צו פרייד!
אַזוי פיל טרויער פאַראַנען!
אַלע קנאָספן זענען מיד
אַרויסצושפראָצן מיט מענטשלעך בלוט;
די נאַכט זוכט אַרום אירע שטערן
און ווייסט נישט ווּ זיי צו געפינען.
דער פרימאָרגן טרעפט נישט די שוועל
ווּ זיך אָפצורוען —
אַ גאַנצע וועלט שטייט אין קאָן!
ליד מײַנס, אין דײַן טעמפל
בעט איך דײַן וואָרט,
איך דאַרף דײַן הילף!
דו, די איינציקע,
באַגײַסטערטע,
געליבטע
מײַנע.

מײַן הײם

מײַן היים

מײַן היים מיטברייטע זוניקע צעבליטע שליאַכן,
מיט פרילינגטעג געטונקענע אין פערלדיקן טוי,
איך וואָלט אַ הימען דיר געזונגען, לאַנד פון ליאַכינס,
ווען ס׳בלוטיקט נישט מײַן האַרץ פון דײַנע שנאה־רייד פול גרויל.

איך זע דיך, היים, אין מײַנע שלאָפלאָזע בײַנאַכטן
אַן אויפגעלויכטענע אין שפילעוודיקן פרילינגשײַן,
נאָר גרייט איז הײַנט מײַן שמייכל דיך פאַראַכטן,
מיט אומקומזיפצן איז ער אויסגעמישט, מיט ימען פײַן.

דו דאַרפסט נישט, היים, אַצינד מײַן זינגעדיקע בענקשאַפט,
דו וואַרפסט צוריק מײַן ביטערניש, מײַן קרעכץ, מײַן הייסע טרער,
איך קאָן זיך נישט באַפרײַען פון דיר אין געדענקשאַפט,
אַז ס׳האָט אַ מאָל מײַן האַרץ, מײַן לײַב און לעבן דיר געהערט.

אַ ים צעכוואַליעט ווילד מיט אויפגעשטורעמט־הויכע וואַלן
מיך טיילט איצט אָפ פון דיר מיט טיפע אָפגרונטן, אָן ענד,
דאָך וואָלט איך, היים, צו דיר מיט ליפן צוגעפאַלן
און אויסגעבריט דעם אָטעם מײַנעם אין די ווענט.

נאַכט

דער לעצטער זונשטראַל גייט שוין אונטער,
אַ שטערן שטעלט זיך אויף דער וואַך,
דער האָריזאָנט ווערט אַלץ מער פינצטער
און ס׳שפרייט זיך אויפן הימל — נאַכט.

ס׳הויערט שטילקייט איבער גאַסן,
אויף אַ פענצטער שטאַרבט אַ בלום —
ס׳קומט פאַרשפעטיקט אָן אַ פויגל,
זוכט אומזיסט זײַן נעסט אַרום.

כ׳שטיי אין מיטן גאַס אין פינצטער,
אין האַרצן כליפעט אַ געוויין,
אפשר וועט אַ שטים מיך רופן
פון מײַן ווײַטער וויסטער היים?

קיינער רופט נישט. ס׳רוישט די שטילקייט,
פוסט און ליידיק ליגט די גאַס,
ערגעץ נאָר אין אַ גראָען פענצטער
צאַנקט אַ פלעמל קרענקלעך בלאַס.

קיינער רופט מיך נישט... די שטילקייט
דריקט מײַן האַרץ ווי טויזנט בערג,
וועלט! כ׳וואָלט איצט דײַן נאַכט צעריסן
מיט מײַן וויי, ווי מיט אַ שווערד.

אפשר וואָלסטו ס׳האַרץ דערזען מײַנס
דורכגעשטאָכן, ווי פון שפיז,
דערהערט, ווי ס׳קלאָגט אין מיר אַן עכאָ —
ווען כ׳וואַרף די בערג צו דײַנע פיס.

לאָדזש

אין מײַן זכּרון גייט אויף קלאָר
מײַן געבוירן־שטאָט, לאָדזש פון אַמאָל,
עס שוועבן נאָך ערגעץ ווי
עטער־כוואַליעס פון קינדערישע רייד,
נאָך ציטערט אין דער לופט מײַן פרייד
פון לעבן און יוגנטברען,
וואָס גלייבט און וויל און קען
טויזנטער זונען צעגליִען
און אויסטריקענען די ערד
פון יעדער טרער —
באַנעצן זאָל זי דער רעגן — נישט מער.

לאָדזש,
מיט הויכע קוימענס און וואָלקנס רויך,
וואָס לאַכן און שפּאָטן פון זון אין דער הייך
און לייגן זיך שווערע אויף באַלוטער קאַנט
און הוליען טײַוולאָניש מיט דחקות בײַנאַנד.
און קומט אָן דער ווינטער מיט פראָסטיקן שניי,
פאַרנעמסטו אין דער לופט אַ פאַרשטומטן געשריי:
דאָס יאָמערט דער גורניאַק, דער אַרבעט־ראַיאָן
און בענקט נאָך דעם ערשטן פרילינג־קאַיאָר.

און ענדלעך דערוואַרט זיך,
די פרילינגזון קומט —
גייט אויף אין אַ פענצטער פאַרוויטלט אַ בלום
און ס'רײַסט זיך אַ לעבן

פֿאַרבענקט און פֿאַרטרוימט
ביז פֿאַרכלינען —
ווען ס׳קומט אָן דער פֿרילינג מיט גאָלד און רובינען.
לאָדזש, מיַין היים פֿון אַמאָל!
דאָך זענען יאָרן קורץ אין צאָל,
פֿינף — לויטן קאַלענדאַר,
טויזנטער — לויט מיַין צער.

איצט אין מיַין היימשטאָט אין פּוילישן לאַנד:
נאָענטע און וויַיטע אויף שפּאָט און אויף שאַנד,
פֿאַרלאָשענע אויגן פֿון הונגער און קעלט,
ס׳טאַנצט דער מלאך־המות אין יעדער געצעלט,
ס׳יובלט דער שׂונא, ער שענדט און ער רויבט
און וווּ נאָר אַ שפּאַן זיַינער — איז חורבן און טויט,
ס׳טראָגן זיך שטורעמס מיט קרעכץ און געוויין,
מיַין דור ליגט צעטראָטן... וויי מיר, וויי...

נאָר הער!
לייג צו דיַין אויער צו דער שוועל פֿון צייַט
און וועסט פֿאַרנעמען, ווי פֿון דער וויַיט
שפּרינגען שעהען ווי טראָפּנס
פֿון אַ שטורמישן רעגן —
דאָס גייט דיַין דערלייזער,
שטאָט מיַינע, לאָדזש!
פֿון אונטער פֿאַרשאָטענע היַיזער און גאַסן,
וווּ ס׳בושעווען גרוילן פֿון „העכערע" ראַסן,
פֿון אונטער די שטיוול פֿון ברוינע טיראַנען,
פֿון אונטער די חורבות און טויט־הוראַגאַנען —
וואַך אויף,
שטאָט מיַינע, לאָדזש!

איך האָב היַינט די וואָלקנס די בלאָע פאַרהאַלטן:
— קענט איר דאָס לאַנד פון מיַין אָפּשטאַם?
איך האָב היַינט די פינקלדיקע שטערן געבעטן:
— זעט איר מיַין שטאָט איבער ימען?
איך בין אויך צום זוניקן שטראַל אָנגעקומען,
געווענדט זיך צום ווינט און צו בלומען
און אַלץ האָט זיך פּלוצלינג צעזונגען, צעקלונגען:
מיר זינגען שוין הימנען אין לאַנגע כאָראַלן,
מיר טאַנצן שוין פריילעך אויף טויטע שאַקאַלן,
איבער באַרג און טאָל,
איבער ערד און ים
שפּאַנט דער גואל-הדם!

מאַרי גאָלד

אויפֿן באַלוט

ס׳גייט אַ רעגן. אויף די שויבן
טראָפּנס פּערלען זיך אָן ענד,
טרויעריק פֿאַרוויינט דער דרויסן,
ס׳קריכט דער ווינט אויף גלײַכע ווענט.

ס׳קומען אויף אין מײַן זכּרון
טעג אין רעגנס אויסגעווייקט:
כ׳האָב פֿאַרגרייט רפֿואות-פֿלעשלעך
אין האַרץ פֿון באַלוט, אין אַפּטייק.

אַ קאַלטע נאַכט, אַ נאַכט אין ווינטער,
ס׳וואָיעט, ס׳ברומט דער שטורעם ווילד.
כ׳זיץ פֿאַרטוליעט אין אַפּטייק און
וואַרט צו געבן וועמען הילף.

עס סווישטשען בייזע שטורעמווינטן,
פֿלעכטן אויס פֿון שניי אַ קראַנץ
און מיט לאָדזשער נויט און דלות
לאָזן געסלעך זיך אין טאַנץ.

ס׳גיט אַ קלונג ס׳אַליאַרעם - גלעקל,
קענטיק עמעץ אין געפֿאַר,
ס׳פֿאַלן ווערטער קורץ און האַסטיק:
— הילף גיב!... העלף דעם קאָמיסאַר!...

ס׳איז ער, דער קאָמיסאַר פֿון געגנט,
וואָס טוט אָן ייִדן צרות, פּײַן,
ער יאָגט און שלאָגט, דערגייט די יאָרן,
עס קאָן קיין ערגערס שוין נישט זײַן.

עס טרעפֿט, מע כאַפּט אַ ייִד אַן אַלטן
פֿאַר שלעכט אַריבערגיין די גאַס:
— בײדע פֿיס אים אונטערהאַקן —
ער רעוועט, כריפּעט פֿול מיט פּעס.

און אַנומלט —ווײ דער מאַמען! —
האָט ער, דער זעלבער קאָמיסאַר,
אַ ייִנגעלע, אַ בײגל־הענדלער,
צעקאָפּעט אויפֿן טראָטואַר.

אַ קאַלטער שווײס באַדעקט מײַן פּנים,
עס קלאַפּט מיר ס׳האַרץ מיט נאָדלען דין,
אָט שטײט דער וואַלעריאַן מיט עטער
און ס׳ווינקט דאָס פֿלעשעלע סטריכנין.

איך שטרעק מײַן האַנט שוין אויס צום פֿלעשל...
אַנטקעגן שפּרינגען פֿלאַמיק רויט
פֿאַרקרײַזטע אותיות פֿון מײַן שבועה:
— דאַרפֿסט העלפֿן יעדערן אין נויט! —

איך הער דאָס מאָן־קול פֿון פּראָפֿעסאָר:
— טראָג הילף דעם מענטשן אין געפֿאַר!
און כ׳צײל די טראָפּנס וואַלעריאַנע
פֿאַרן פֿײַנט, דעם קאָמיסאַר.

עס גיסט דער רעגן אויף די שויבן,
באַרויִקט כ׳קוק אויף מײַנע הענט —
און ס׳נאָגט דער טרויער אויס דאָס האַרץ מיר,
כ׳באַווײן מײַן הײמס צעשטערטע ווענט.

באַלאַדע פון פאַרפײַניקטע מאַמע און קינד

אין וואַלד, אינעם פוילישן, שפעט אין דער נאַכט,
די שטערנס צעפינקלטע האַלטן דאָ וואַך,

פון קבר בײַם ראַנד הייבט זיך אויף אַ געשטאַלט
פון אַ פרוי וואָס נעמט גיין דורך די גראָזן אין וואַלד.

איר פנים אין שראַמען און ס׳מויל אירס פאַרקרומט,
ס׳פאַרהאַלטן דעם אָטעם די ביימער אַרום,

אויף פליגלען פון ווינט ווערט געטראָגן אין לופט
דער בלוטיק־פאַרפײַניקטער פרוייִשער גוף.

אַרום אויפן טונקעלן נאַכטיקן פעלד,
צעשויבערט די ביימער, צעטרייסלט די וועלט,

די וואָלקנס פאַריאָגט הינטער טירן פון נאַכט...
ס׳צעפינקלען זיך ווידער די שטערנס — די וואַך.

דער ווינט טראָגט די טרויער־געשטאַלט פון דער פרוי
פון וואַלדיקן חושך געדיכטן אַרוים.

ער טראָגט זי צום חרובן געטאָ — איר היים.
פון אונטער די חורבות גייט אויף אַ געוויין.

זי פאַלט צו דער ערד און זי זוכט מיט דער האַנט,
דערטאַפט דאָס געהרגעטע קינד אירס בײַם וואַנט.

זי כאַפט עס, דאָס נפשל, דריקט עס צום האַרץ,
די נאַכט ווערט צעשפאָלטן אויף צווייען פון צער.

דער צער פֿון אַ וועלט דאָ צו פֿוסנס איר ליגט,
פֿאַרפֿײַניקטע מאַמע וויגט ס׳קינד אירם און וויגט.

דורך חורבן, דורך טויט־סכּנות, שטורעם און פֿלאַם,
באַקברימטע ערדן, דורך טרויער — אַ ים,

ביז הײַנט הער איך וויינען אין שטילקייט דאָס קינד,
ס׳פֿאַרוויגט עס מיט מאַמישן וויגליד דער ווינט.

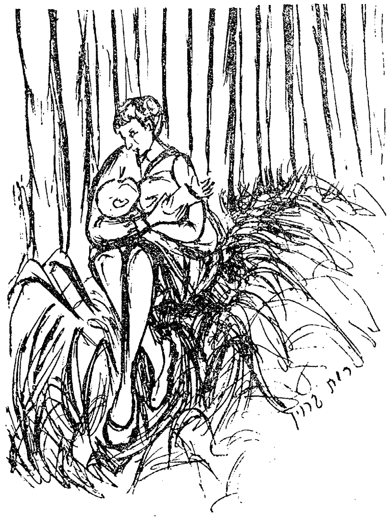

יאַנוש קאָרטשאַק

אַזוי פיל מענטשן אויף די גאַסן,
דערשטוינטע קוקן זיי און גאַפן,
ווי דעם בעסטן זון פון פוילן
פירט געסטאַפּאָ צו פאַרגאַזן.
יאַנוש קאָרטשאַק גייט מיט קינדער:
גרויסע, קלײנע,
שטילע, בלאַסע,
ווי דער טאָג גייט אויף אין וואַרשע;
און די כוואַליעס פון דער ווײַסל
קומען אָן איצט שנעל צו פליסן
ס׳לעצטע מאָל זיי צו באַגריסן...
אָנגעבויגן קאָפּ און נאַקן,
ווי ער וואָלט פאַר שאַנד און בושה
אין אויג פון טאָג נישט קאָנען קוקן —
גייט דער מײַסטער. צו די באַקן
דריקט ער צו דאָס קינד דאָס קלענסטע,
מיט דער האַנט דער צווייטער ציט ער
מיט די איבעריקע קינדער,
ווי עס ציט זיך ס׳לעצטע קלאַפּן
פון זײַן האַרצן,
ווי זײַן לעצטע שעה פון לעבן,
וואָס דאַרף אויך דעם קינד געהערן.

דורכן האַרטן ברוק פון וואַרשע
גייט דער לערער מיט די קינדער —
בײַ די זײַטן:
ביקסן, טאַנקען —

אוי, ווי ס׳מישן זיך געדאַנקען!
ווען האָט זיך דאָס אָנגעהויבן?
ווי אַזוי איז דאָס געשען?
דאַכט זיך נעכטן ווי אַצינדער
קאָרטשאַק פּאַראַדירט מיט קינדער,
וואַרשע לויפט מיט פרייד אַנטקעגן,
אויף יעדער מויער,
אין יעדער שויב
וואָרקעט קאָרטשאַקס וואָרט
ווי אַ טויב,
ס׳זינגט די ווײַסל
און צום טאַקט פון אירע טענער
קינדער וואַקסן בעסער, שענער...

איצטער ציִען דורך די גאַסן
קינדער־רייען צו פּאַרגאַזן —
זייער לערער גייט מיט זיי —
נאָר אונטערן טראָט פון מײַסטערס גאַנג
זענען האַרטע שטיינער —
ווײַך געוואָרן...
ס׳האָט יעדער שטיין
אַ האַרץ באַקומען...
און ס׳האָבן מענטשן אויף די גאַסן
פון שטיינער אַ געוויין פאַרנומען —

און זע!
ביז הײַנט בײַם ברעג פון ווײַסל —
די שטיינער דאָרטן עפּעס מאָנען,
ווען ס׳ווערט דערמאָנט נאָר
קאָרטשאַקס נאָמען.

בײַ נאַכט אין סטעפּ

אויף סאָוועטישער ערד, בײַ נאַכט, אין פעלד,
אין שניי־זאַווערוכע און פראָסטיקער קעלט,

אין ווילדן גאַלאָפּ רײַט אַ מאַן אויף אַ פערד,
דער האַקנקרייץ שטשירעט די ציין אויף זײַן שווערד.

עס טאַנצן די שנייען אַרום און אַרום,
צעזייט ליגן נאַציס אויף אייביק שוין שטום.

נאָר פּלוצלינג שטעלט אויף זיך אַ דײַטש אויף די פיס
אַ קאָפּ — הוילער שאַרבן, אין האַרצן אַ שפּיז

און לאָזט זיך מיט אימפּעט צום רײַטער און פערד:
— איך האָב דיך פאַררעטער! קיין שפּאַן שוין נישט מער!

גענוג שוין גענאַרט מיך, דעם פויער פון פעלד,
גענוג שוין געשיקט מיך צו מאָרדן אַ וועלט,

גענוג שוין געלעבט צו שפּאָט און צו שאַנד,
דעם טויט וועט דיר געבן מײַן דײַטשישע האַנט.

ס'ראַנגלען זיך קערפּערם — צוויי שאָטנס פאָרוים,
דער ווינט קושט די ערד אין איר שנייִיקן שוים.

באַגאָסן מיט אַנגסטן, איבער נאַצישע קעפּ
אַנטלויפט שנעל דער „פירער" פון רוסישן סטעפּ.

דאָס טויטן־געשפּענסט שרײַט אים נאָך אין דער נאַכט,
דער וויכער אין פעלד האָט זיך הילכיק צעלאַכט.

איך האָב דיך הײַנט געזען...

דו ביסט צו מיר אין אָונטשײַן געקומען,
כ'האָב דיך דערזען לעבן זיך ווי אויף דער וואָר —
און שטיל האָסטו געזעצט זיך מיר צו קאָפּנס
און אײַנגעפלאָכטן צווײַגלעך בעז אין מײַנע האָר.

פון וואַנען בעז? געפרעגט האָבן די בליקן מײַנע
און אָנגעקוקט דערשטוינט דײַן פּנים פול מיט מוט;
— ס'איז פרילינג דאָרט —האָט מיר דײַן שטים געפליסטערט
ס'איז ביינער-בעז, די קדושימס פלייש און בלוט —

איך האָב דערפילט אַ טיפן ווײ און ציטער
און בין געפאַלן האַלב פאַרחלשט אין אַ תּהום,
דאַן האָט אַראָפּגעשוועבט דײַן האַנט אַ שטילע אויף
/ מײַן האַרצן,
און שטילער נאָך ביסטו פאַרשווינדן פון מײַן טרוים.

געוועקט האָט מיך פון שווערן שלאָף מײַן חבר,
וואָס האָט פון מײַנע זיפצן אַ דערשראָקענער דערוואַכט
און מיך געטרייסט: ס'איז דאָך געוועזן נאָר אַ חלום,
שלאָף רויִק אײַן, אין דרויסן איז נאָך נאַכט.

איך ווייס: געוועזן איז עס נאָר אַ חלום,
דאָך כ'קוק אין שפּיגל — צווײַגלעך בעז אַ פּאָר!
מײַן טויטער פרײַנט האָט פעסט מיר זיי פאַרפלאָכטן
און ווי אַ דערנערקרוין געלאָזט אין מײַנע האָר.

די בלוטקרוין וועל איך ווי אַן אוצר היטן
און טראָגן זי, אויב מיר איז זי באַשערט —
און דאַן ערשט זי צו פוס פון קברים לייגן,
ווען כ'וועל זײַן גלײַך מיט גלײַכע אויף דער ערד.

מארי גאָלד

יוליאַן טוּווים

מיט ליבשאַפט האָב איך אויפגעשריבן:
„צו דיר, טוּווים” אין אַ ליד,
ווי ס'האָט דער טרויער זיך צעקלינגען
אַז ס'איז וועלט פאַרוווּנדיקט טיף,

כ'האָב נישט דערשריבן שוין דאָס ליד מייַנס,
געבליבן נישט דערזאָגט איז ס'וואָרט.
אַוועק ביסט, דיכטער, פון דער וועלט
אין פוילנלאַנד — מייַן פרילינג-אָרט.

געבליבן איז מייַן דאָרשט צו רעדן
צו דיר, דעם דיכטער, פּאָלאַק-ייִד,
אַז ס'איז צו דיר דורך בערג און תהומען
דערשוווּמען שטיל מייַן פּשוט ליד.

מייַן וואָרט, וואָס שוועבט צו דיר, געהייליקט
איז אין דער שפּראַך פון אונדזער שטאַם,
דו האָסט דייַן ליד געפלאַנצט אין פּויליש
און איך אין ייִדיש זינג מייַן גראַם.

ווייַט איבער ימען, אָקעאַנען,
אויף מייַלן טויזנטער צוריק
איך זע מייַן היימשטאָט און אין רויכן
זיך הילט אַ גאַס דאָרט, אַ פאַבריק,

אַ כוואַליע מענטשן אין די גאַסן,
געשפּאַר פון קוימענס אין דער הויך,
און אַרבעטלאָזע הענט זיך ציִען
מיט דראָנג שאַרף אַרויף צום רויך.

עם קנוילן פינגער זיך אין פויסטן:
געפאַקט די תּפיסות, ס׳וואַקסט די נויט,
קאָשטשושקאָס דענקמאָל קוקט צום באַלוט,
מיט אומרו גייערס מאַרק דאָרט ברויזט.

נישט ווײַט ווו ס׳שטייט פּאָזנאַנסקיס פּאַלאַץ,
אין שכנות פון די שייבלערס הויז,
אַ וועבשטול הוידעט זיך און וויגט זיך
און שווינדזוכט וועבט פאַר לונגען אויס.

אין לאָדזש, מײַן שטאָט, דו גרויסער מײַסטער,
איז אויפגעקומען דײַן געזאַנג,
דאָ האָבן סטראָפן ווי די פלוגן
צעאַקערט פוילנס ערד מיט קלאַנג.

„צום פּראָסטן מענטש" געווענדט די בליקן,
אים אָפּגעגעבן האָסט דײַן ליד,
און מיר האָט דײַן מעלאָדיע פליגל
געשפּרייט איבער מײַן היים און וויג.

געלאָפן זענען לאָדזשער גאַסן,
די שמאָלע, ברייטע, פּאַראַלעל
מיט אויפגעקלונג פון דײַנע סטראָפן,
מיט בויג גראַציעזן, ריטמיש, שנעל.

און אין אַ מײַ-טאָג אַ צעשײַנטן
כ׳זע, גייסט פּאַרטראַכט פאַרבײַ מײַן הויז:
— טוווים! — רוף איך מיט אַ ציטער
און פון באַלקאָן כ׳וואַרף דיר אַ רויז.

געפירט מ׳האָט גראָד פאַרבײַ דײַן מענטש דאָ,
דעם פּשוטן, געשמידטערהייט,
און ס׳פאַלט דײַן בליק מיט צער אויף קייטן
און אויף מײַן בלום פון פרילינגקלייד.

פֿאַרשוווּנדן איז פֿון פּוילנס שוועלן
די טרוים־ראָמאַנטיק פון דער וואָר.
די בלומען פּוילישע אין ליד דײַנס
בײַנאַנד איצט וועלקן מיט דײַן וואָרט.

נאָר איך, וואָס האָב דיר צוגעוואָרפן
אַ בלום, שטיי אַלץ נאָך אויף באַלקאָן.
פֿאַרליבט אין טוּווימס ליד וואָס בליט נאָך
און פלאַטערט ווי דעם דיכטערס פאָן.

ליב שאַפט

קום מיך נישט טרייסטן...

דעם פאַטעטיש־געשטימטן אינזשעניער
פאַבלאָ מאָראַלעס

קום מיך נישט טרייסטן, מײַן קריסטלעכער פרײַנד,
איך דאַרף נישט דײַן טרייסט,
איך דאַרף נישט דײַן מיטגעפיל-וואָרט!
גיי, וווּ דו ווילסט, נאָר קום נישט צום אָרט,
וווּ איך זיץ שבעה נאָך מײַן פאָלק!
שיט נישט קיין אַש אויף דײַן קריסטלעכן קאָפּ,
לאָז זיך נישט, פרײַנד, צו דער ערד איצט אַראָפּ
און צערײַס נישט דײַן קריסטלעך זויבער העמד;
דײַן טרייסט איז אַזוי ליידיק, אַזוי פרעמד,
אַזוי נישטיק און קליין
קעגן מײַן פאַרבלוטיקטן געוויין!

הערסט?
עס קרעכצט די ערד אונטערן יאָך פון מײַן דור...
עס יאָמערן ווינטן מײַן וויי אויס אין כאָר...
עס ציטערן הימלען מיט פײַער און פלאַם:
נישטאָ, נישטאָ שוין מײַן שטאַם!
זעסט מײַנע אויגן פאַרפינצטערט אין צער?
אין זיי ליגן טויטע מיליאָנען פאַרשטאַרט,
דורך זיי גייט אַ מאַרש פון קדושים צום טויט,
די ליליע די ווײַסע אין זיי איז אויך רויט...
די בלענדיקע זון — ניין, זי שײַנט נישט, זי קרעכצט:
מײַן פאָלק, מײַן פאָלק איז פאַרשוועכט.
אָ, מײַן קריסטלעכער פרײַנד!

ווו ווּעסטו נעמען פאַר מיר אַזאַ טרייסט?
ווו ווּעסטו נעמען אַזאַ פלאַם אין דײַן וואָרט,
וואָס זאָל אויפגיין מיט זאַנגען אויפן חרובן אָרט?
ווו ווּעסטו נעמען אַזאַ שטראַל אין געדאַנק,
וואָס זאָל צעלויכטן אין ליד מײַן צעבראָכענעם קלאַנג? —
מיך טרייסטן —דאָס טאָן, קאָן נאָר מײַנס גלײַכן
וואָס טראָגט אין דער האַנט הויך די זעלביקע פאָן,
וואָס שלעפט אויף די פלייצעס דעם זעלביקן יאָך
און וואַרגט זיך אין טרערן מיטן זעלביקן בראָך.

— — — — — — — — — — — — — —

איך וועל זיך אויפהויבן, ווי אַ וויכער אין פעלד,
מיט דונער אין אויגן, מיט בליצן צעהעלט,
אויף קברים פון ברידער וועל איך פאַלן מיט רוף:
פון אײַך וועט אויפגיין דעם טרייסטערס גוף!
פון אײַך, געקוילעטע פון רוצחימס הענט,
דערשטיקטע מיט גאַז, אין פײַער פאַרברענט,
דערצויגן אין לײַדן, געשטאָרבן אין פײַן,
פון אײַך וועט אויפגיין די ליכטיקע שײַן!

הערסטו?
עס ברויזט שוין אין דער טיפעניש פון ערד יעדער שפאַן.
עס הויבט זיך צום הימל מיט קדושים אַ ווולקאַן.
פאַרשיט יעדנס אויגן, יעדנס זינען און געדאַנק,
איבער וועלט צעהילכט זיך אַ נײַער געזאַנג:
פון פרילינג און האָניק, פון מילך און פון בלום —
אָ, טרייסט פון מײַן פאָלק, קום שנעלער,
קום!

וואַרשע

איך האָב דיך אין יענע קאָשמאַרפולע טעג נישט געזען,
דײַן קרעכץ און דײַן פּײַן פון דער נאָענט כ׳האָב מער נישט געהערט,
מיט איין יאָר בלויז פריִער, ווען איך האָב די ווײַסל געזעגנט,
אַ ווינט האָט דעמאָלט מיר געשעפּטשעט: ס׳איז אומקום באַשערט.

ווען כ׳בין אין די נעכט דורך בליציקע ליכטער־נעאָנען
געגאַנגען דורך רוישיקע גאַסן מיט הפקר צעשוימט,
האָט צווישן געהויקערטע מויערן, אָרעמע היימען
פּאַרעטעריש פינצטער געשלייכט זיך דער טרויער, דער טויט.

געזען האָב איך קעלערס און שטיבער — פּאַרפלייצטע פון הונגער,
אויף שוועל האָט זיך עלנט געוואַלגערט אַ מאַמעס אַ טרער.
כ׳האָב, וואַרשע, געזען דײַנע קינדער מאַרשירן אין גאַסן
מיט פּלאַמיקן פאָן־טראַנספּאַרענט און אין האַנט — דאָס געווער.

כ׳האָב שפּעטער דיך, וואַרשע, געזען פון דער ווײַטן דורך ימען
פון הערשערס פאַרראָטן — פּאַרקלעמט אין די נאַצישע הענט,
אַ חורבן אַ פרישן האָט ווידער געשיכטע געחתמעט,
אין אַש און אין שטויב דיך פאַרוואַנדלט, צעשטערט דײַנע ווענט.

ווען ס׳האָבן באַרבאַרן דיך, וואַרשע, ביז גרונטן צעשמעטערט,
צעפּערטלט די קינדער, געשליידערט אין גרוב אויפן פעלד —
אין העלדישן קאַמף אינעם לעצטן מיט פּוחות די לעצטע
דערשיטערט האָסט דעמאָלט דעם פײַנט און באַפרײַט האָסט דײַן שוועל.

איך קוק צו דיר איצטער און זע דיך פֿון דאַנען דערנענטערט,
כ׳פֿאַררײַס מײַנע אויגן צום הימל, צום העכסטן זעניט,
און ווידער גייט אויף מאַרשאַלקאָווסקע, כ׳זע ווידער די נײַוועלט,
אַ שטאָט אויף די חורבות געבויטע פֿון שטאָל און גראַניט.

נאָר איצטער אַ שאַנדפֿלעק, איך זע, שפּרייט זיך אױס אויפֿן הימל,
פֿון טרײַבן די קעמפֿערס פֿון וואַרשע פֿון זיך, פֿון דײַן שוועל —
ווי שיין דו זאָלסט, וואַרשע, נישט אויפֿגיין — דײַן ליכט
/ ווערט פֿאַרטונקלט —
מיט בענקשאַפֿט און ווײ אין מײַן האַרצן איך בענטש דיך און שעלט.

אַ גוטע נאַכט, פּוילן

איך שטיי בײַ אַ פּאָסטקעסטל
און וואַרף צו דיר מײַן וואָרט,
פּוילן.
איך שטיי און זע
ווי פונעם פּאָסטקעסטל
וואַקסט אוים אַ קאַסטן
און פונעם קאַסטן
איז אַ טרומנע אויסגעוואַקסן!

לאַנד פון מײַן פּרילינג,
ווו זענען יענע יאָרן
ווען „ס׳קומט דער טאָג פון יושר"
איז געווען דײַן אָטעם
מיט בלוט און פלייש אָנגעגורט?

ווו איז דאָס יאָר 1945
ווען וואָרט איז געווען
אַ שטיינערנע גבורה,
אַ לעבעדיקער גראַניט?

איך שליידער מײַן וואָרט
צו דיר
אין דער טרומנע אַרײַן.
בײַ די ברעגן פון דער ווײַסל
איז איצט געשטאָרבן
מײַן האָפענונג,
פּוילן!
פאַרבעט דײַן קינד
צו דער לוויה
פון דער פאַרלוירענער האָפענונג!

הערסט?
עס שרײַט פון אונטער דײַן ערד
ס׳פאַרפײַניקטע בלוט,
פאַרגאָסן דורך די נאַציס,
מײַן בלוט שרײַט דאָרט
און מאָנט:
— ווּהין זענען מיר דערגאַנגען?
— ווער האָט ווידער
אויסגעטראַכט דעם שקר?
אַ ייִד — קריסט...
קריסט — אַ ייִד?...

ברודער יאַנקל צימבאַליסט!
ווען וועט די מאַרשאַלקאָווסקע-גאַס
דיך אויפנעמען מיט פאַראַד?
ווּ זענען מיר דערגאַנגען?
איך זאָג דיר דורכן פאָסטקאַסטן:
— נישט מיליאָנען ביכער,
נישט קיין פאַרלאַגן,
נישט קיין קולטור-פאַלאַצן...
מצבות דאַרף מען דיר שטעלן,
פוילן,
מצבות אויפן געשענדטן וואָרט.
אויף צעבראָכענע אידעאַלן...
ביז עס וועלן ווידער
זיך אויפהייבן
דײַנע גאַסן,
ביז עס וועט זיך ווידער
צעקלינגען
„דער טאָג פון יושר”...
דערווײַל...
אַ גוטע נאַכט,
פוילן.

איך בין דאָ געקומען

איך בין דאָ געקומען

איך בין דאָ געקומען צום ליב האָבן ס'לעבן,
געבוירן בין איך אַ פֿאַרליבטע אין זײַן,
איך דריי זיך אַרום דאָ אַלץ מער אַ פֿאַרליבטע,
פֿאַרשיכורט צו ווערן אַזוי ווי פֿון ווײַן.

דער פֿרילינג איז אַלץ נאָך אַ וווּנדער, אַ כּישוף,
באַשאָטן מיט קנאָספּן, מיט קינדערשן צוויט,
דער פּוילישער ווינטער וועקט אויף נאָך אַקאָרדן
פֿון יונגע צעזונגענע היימישע טריט.

דאָס לאַנד פֿון סלאָוואַצקי פֿאַרטווישט אויף סאַרמיענטאָס,
געזען האָט דער גרינער אַטלאַנטיק מײַן טרער,
מײַן אָטעם פֿאַרהילט איז מיט פּײַן נאָך פֿון נאָענטע, —
פֿאַרקניפּט כ'בין, כ'האָב ליב אַרגענטינישע ערד.

כ'האָב ליב אירע ווינטערס, דורך נעפּל און פֿײַכקייט
איך זע, ס'איז איין שפּאַן בלויז, איין טראָט נאָר צום ליכט,
כ'האָב ליב אירע זומערן מיט גלייִקן אומעט,
דער גלי און דער אומעט אַליין — דאָס בין איך.

אין גרינס ליגט דער דרום אַ פֿאַרביק געשפּרײַטער
מיט וועלדער, מיט בערג־קייטן, פּליינען און ים,
און איך זע אַ טרוימשטאָט אַ ליכטיקע, העלע,
וואָס רופֿט זיך „די ליבשאַפֿט צום מענטשלעכן שטאַם”.

די פּאָן פון דער טרוימשטאָט כ׳פֿאַרהייב ביזן הימל —
סימבאָלישער פּאַקל פון זון־קאָנטינענט,
אי צפון, אי מערב באַגריסן דעם דרום,
זיי גיבן אין דרייען דעם מיזרח די הענט.

ס׳שפּרייט איבער דער טרוימשטאָט אַ הימל מיט שטערן
זיך אויס. ווער וועט פּרוּוון צו לעשן איר שייַן?
איך בין דאָ געקומען אַ טרוימערין ווערן
און פּראַווען אַ יום־טוב מיט ליד און מיט וויַין.

מײַן פרייד

I

אָ, פרייד מײַנע,
קלאַפ אָן אין מײַן האַרץ
מיט דײַן גאַנצער קראַפט!
גיס אָן מײַנע אויגן,
צעגלי זיי, צעוואַך!
שטאַרקער, פעסטער
צעוויג זיך
אין מײַן אינגעווייד,
ווי דער ים
אין מאַר דעל פלאַטאַ
שוימט זיך מיט פרייד.
זעט, זעט,
אַלץ אין מיר יובלט!
אַלץ אין מיר לאַכט!
ס'האָט אין מיר זיך פרייד צעהוליעט
מיט איר גאַנצער פראַכט!

II

בײַם ים רוישן פאָנען
מיט פלאַטער מיט פעסטן,
פעלקער איצט שטראָמען
מיט קונסט זיך פאַרמעסטן.

קאָלירפולע פאָנען
אויף ערד סאַנמאַרטינער,
פאַרברידערט צוזאַמען
אין לאַנד אַרגענטינע.

פון ניו־יאָרק, פון וואַרשע
פון טאָקיאָ, מאַדריד,
באַגריסן זיך פאָנען
מיט ליבשאַפט אין בליק.

ווי שענסטע קאַיאָרן,
ווי קלאַנג, ווי מוזיק,
די פאָן פון פורפורן
באַגריסט אַטלאַנטיק.

אויף דער בינע שטייט אויסטראַך,
ס'פירט טשאַיקאָווסקי זײַן האַנט...
הערצער טויזנטער קלאַפן,
לייגן אוים זיך אויף זאַמד.

ביז אין ווײַט שווימען טענער,
ס'וויגט דער ים זיך אין נאַכט,
ס'שפילט דער ווינט מיט די פענער,
מישט אוים שפראַך מיט שפראַך.

אונטער הימל מיט שטערן,
און פון הערצער דעם טאַקט,
כ׳האָב געהערט פאָנען שווערן,
כ׳האָב געהערט אין דער נאַכט:

שוין גענוג זיך געצויגן
אין די שלאַכטן אויף פעלד,
און געיאָמערט מיט פלאַטער
אויפן טויט פון אַ העלד.

זאָלן הילכן אַקאָרדן
דורך ים איצט, דורך ערד:
אונדזער פלאַטער פאַרן מאָרגן
אָן פײַער, אָן שווערד.

און צום טאַקט פון די טענער
פון טשאַיקאָווסקים מוזיק,
האָבן פאָנען געפלאַטערט
מיט פרײַנדשאַפט און גליק.

ס׳האָט דער ווינט שנעל צעטראָגן,
וווּ די וועלט האָט אַן עק,
יענע שבועה פון פאָנען
דורך לענג פונעם ברעג.

III

וואָס איז דיר, שיינע שטאָט בײַם פאָרט,
דו, שטאָלץ פון רעפובליק?
אין פולער פרייד — דו בייגסט דעם קאָפ
און ס׳איז פאַרטריבט דײַן בליק?

צי טוליעט מער נישט ים צו זיך
דײַן גאָלדיק־גרינעם שוים?
און שעפטשעט מער קיין סודות נישט
און זינגט דיר נישט קיין הימנען אוים?

צי שפינט נישט מער דער הימל הײַנט
פון בלויקייט דיר אַ דאַך?
און בענטשט נישט מער דײַן קוש מיט ים,
ווען ס׳פאַלט נאָר צו די נאַכט?

אָ, מאַר דעל פלאַטאַ, שטאָלץ פון לאַנד,
כ׳פאַרנעם דײַן טרויעריק וואָרט,
דו שעמסט זיך פאַר דער פורפור־פאָן,
דו שעמסט זיך מיט דײַן פאָרט.

דײַן פישער לעבט, ווי שטענדיק נאָך
פאַרהפקרט אויפן ווינט,
אין זײַן כאַטע בלעכענער
פון הונגער צאַנקט זײַן קינד.

אויף דײַנע גאַסן, לוקסוס רײַך
מיט מאַרמאָר־שטיין פאַרבויט,
בעט אַ קינד אַ מלבושל
פאַרדעקן זיך די נויט.

אין שפעטער נאַכט, אין גאַס, אויף ווינט,
אין טשאַד פון אַזאַרט־ברען
באָט אָן אַ קינד צו פוצן שיך,
פאַרדינען זיך אַ סענט.

IV

אָ, מאַר דעל פלאַטאַ,
וויין נישט, נישט זאָרג זיך,
לייג צו דײַן אויער
צום פולס פון צײַט,
הערסט?
זי גייט
די גרויסע פרייד!
מיט הילך פון אַקאָרדן,
מיט קלוגשאַפט פון וויסן,
מיט פעדער, מיט אַקער,
מיטן פישער אויף וואַסער,
מיט קינד אויף די גאַסן —
זי גייט
די גרויסע פרייד!
זי גייט
פון פעסטיוואַל:
איך הער איר טראָט,
איך הער איר שאַל...
אָ, מאַר דעל פלאַטאַ
דו, שטאָלץ פונעם לאַנד!
אויפן שוים פון דײַן ברעג,
אונטער פלאַטער פון פאָנען,
אונטערן רויש פון פורפורן —
מײַן האַרץ כ׳לייג אַוועק...

אויפן ים

צעשפּילט האָט זיך דער ים.
פון אַ מעכטיק גרויסן שופר
האָבן טענער זיך צעגאָסן:
שנעלע, שטאַרקע,
הויך און גרויזאַם,
שפּרינגענדיק ווי יונגע אינדן
זענען טענער זיך צעלאָפן
און צעאַקערט ברייט די לופט
מיט אַ פויקן, ווי מיט דונערם.
כוואַליעס גרויסע, ווייַם געקליידטע
לאָזן זיך אין טאַנץ אין ברייטן,
אין געשאַל פון ים־מעלאָדיעס
שפּרינגען זיי
אַלץ מערער, מערער...
אַלע כוואַליעס אין איין טאַנץ!
רונד אַרום, רונד אַרום...
ס'ברויזט מיט יובל איצט דער ים,
ס'טאַנצט זייַן כוואַליקער באַלעט
שטאַרקער, שנעלער...
העכער שפּילט אַלץ דער גיגאַנט!
אַלע כוואַליעס האַנט בייַ האַנט
טאַנצן, טאַנצן
ווילדער, שנעלער,
ווי דער אורמענטש
האָט אין ערשטע טעג אין בראשית
מיט געפילדער
צו דער זון געטאַנצט אַ ווילדער.
אוי, ווי ס'דרייט זיך אַלץ אַרום!

בויגט אַ כוואַליע זיך אין טאַנץ:
קאָפּ אַהער,
קאָפּ אַהין,
גיט איר קערפּער מיר אַ גלאַנץ,
שלענגלט זיך מיט חן צו מיר,
נענטער, נענטער,
רונד אַרום:
„קום מיט מיר, מײַן קינד, אָ, קום,
כ׳וועל דיך טוליען אין מיר פעסט
און דיך טראָגן ווײַט, העט, העט...
צו די ברעגן גאָלדן־שטויב,
וווּ מע ווייסט נישט פון קיין רויב,
וווּ עס הילכט געזאַנג און פרייד...
וווּ מיט בלומען איז דער וועג,
אויסגעלייגט און אויסגעשפּרייט.
קום מיט מיר...
מיש זיך אויס מיט מיר אין טאַנץ
מײַן קינד...״

אַ שלײַדער טוט דער ים דעם ווינט
מיט אַ פֿײַף און מיט אַ וואַי.
פון הארצן רײַסט זיך מיר אַן „אוי״:
ווי אַ נעבעכדיקער שטויב
וויגט די שיף זיך אויפן ים,
אַט זי פאַלט אַרײַן אין שלונג
פון דער כוואַליעס שוואַרצן גרונט,
העכער שפּילט אַלץ דער גיגאַנט!
שטאַרקער, שנעלער ברויזן כוואַליעס
קריצן, קריצן מיט די ציין...
נאָך אַ פֿײַף, נאָך אַ סווישטש —
אַט, געלאָזט זיך צו דער שיף...

אינעם שוואַרצן גרונט פון ים
שפּיגלט זיך דעם הימלס פּלאַם,
רויטער אַלץ ווערט איצט דער ים.
ווילד פאַרעקשנט ברויזט דער טאַנץ
אינעם רויטן נעפּל־קראַנץ,
אין דער לופטן הענגט דער גרויל.
ס׳מאַכט זיך אויף דעם וואַסערס מויל
אײַנצושלינגען מענטש און שיף;

רעווען כוואַליעס אויף אַ קול:
„גענוג געהערשט האָט מענטש דער האַר!
גענוג געדינט אים ווי אַ נאַר!
איצטער ווערט צום מענטש אַ סוף”.
און אַ פּליוסק אויף שיף אַרויף...
נאָר אומזיסט דער ווילדער שפּרונג —
קלוגע קראַפט פון מענטשנס האַנט —
און עס ליגט שוין דער גיגאַנט
בייזלעך שטיל, פאַרשעמט און שוואַך;
ס׳ציִען כוואַליעס איצט אָן מאַכט,
שטילער ווערט אַלץ דער אַרום...
רויִק שנײַדט די שיף איר וועג...
און אַ מזרח־ווינטל העל
קערט אוים די לעצטע טענער שנעל.

מאַרי גאָלד

דער ים בײַ נאַכט ערב שטורעם

דער ים האָט שוין געלייגט זיך שלאָפן,
אויך דער ברעג ליגט שוין אַ מידער,
די נאַכט שטעלט זיך אַוועק צו קאָפּנס,
פאַרטוליעט אים מיט ליבע-לידער.

ווי שומרים שטייען איצט די ביימער,
געשאָרך, געשעפטש פון בלעטער, גראָזן,
די נאַכט באַהערשט די ערד, די רוימען,
דער ים-ווינט קיל נעמט ווייען, בלאָזן.

אין הימלהייכן די לבנה
שווימט אום מיט שמייכל אויף די ליפּן,
עס גלעט די נאַכט דעם ים, זײַן פּנים
אין בליאַסק פון זײַנע כוואַליעס-שיפן.

אין לופטן זילבערט זיך אַ מעווע,
די ווינטן וויעסלעווען געלאַסן,
אָט קאָנען כוואַליעס זיך צערעווען,
מיט סוד פאַרהילן ברעג און וואַסער.

ס'יאָגט ערב שטורעם אָן אַן אומעט,
וואָס פלייצט, פאַרפלייצט מײַן אויג און אויער.
אויף וועגן נאַכטיקע צעזומערט
שפרייט אום דער שאָטן זיך פון טרויער.

דער ים, די ביימער, נאַכט און רוימען
פאַרוועבט אין מיסטישע געזאַנגען,
אין קלאַנגען פון פאָעטן־טרוימערס
וואָס זענען קיין מאָל נישט פאַרגאַנגען,

וואָס לעבן אייביק אין די לידער
פון מענטש, האַרמאָניע, קאָסמאָס, שטערן.
דעם זינען וועט מען זוכן ווידער
אין ים פון פייַנען און פון טרערן.

בײַם צעשטורעמטן ים

אין מיטן פֿון ליכטיקן בלאָ פֿונעם טאָג
האָט פּלוצעם גענומען זיך ברויזן דער ים.
די כוואַליעס צעיאָגט אין אַ ווילדן גאַלאָפּ,
פֿאַרשווימיקט זיי ברומען און הירזשען ווי פֿערד
און הייבן זיך הויך צו פֿאַרפּלייצן די ערד.
פֿון ערגעץ לויפֿט אָן אַ צעכראַסטיקטער ווינט,
שיט זאַמד אין די אויגן, דעם קאָפּ רײַסט אַראָפּ,
טרײַבט מענטשן אַוועק פֿונעם זאַמדיקן ברעג.
די כמאַרעס פֿאַרשטעלן די שטראַלן־געוועבן,
באַלד וועלן זיי אויפֿפּראַלן טויער און טיר
און געבן דעם רעגן אויף וועגן אַ פֿיר.
אין מענטשן־געאײַל און געלויף כ׳האָב געהערט
ווי עמעץ פֿאַרזאָרגט האָט געטון וועם אַ פֿרעג:
— צי האָט איר מײַן שוועסטערל אפֿשר געזען?

⁂

און ס׳איז מיט אַ מאָל מיר געפֿאַלן צו דר׳ערד
דער הימל, דער ים אין אַ פֿײַערדיק ראָד,
אַלץ טאַנצט פֿאַר די אויגן אין פֿלאַם־קאַראַהאָד:
איך האָב דורך די רייד אין מײַן דמיון דערזען
מײַן שוועסטערל, וואָס איז אַ שטראַל מיר געווען,

פֿון מערדער פֿאַרלאָשן אין יאָרן פֿון נאַכט.
בײַ וועמען קען איך אויף מײַן שוועסטערל פֿרעגן?
איך בלײַב פֿאַרן מענטש און פֿאַר זיך אַ פֿאַרשעמטע
און ס׳רײַסן זיך ווערטער פֿון האַלדז מײַן פֿאַרקלעמטע:

בײַ וועמען די ליבע פאַרשניטענע מאָנען?
מײַן האַרץ איז אין צאַפל — אַ בלאַט אויפן ווינט —
אין אָפענעם וווּנדיקן צער, וויי און ווינד —
ווו קאָן איך מײַן שוועסטער געפינען אַצינד?

אַלץ שטאַרקער איצט ברויזיקט צעשטורעמט דער ים,
דער הימל פאַרציט זיך מיט קויטיקן פלאַם,
עס ציִען די וואָלקנס אין ערגעץ אַוועק
און ס'שפרייטן זיך שאָטנס אויף זאַמדיקן ברעג.

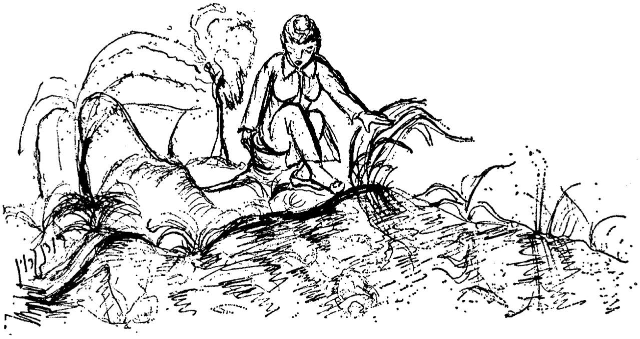

מאַרי גאָלד

ים־אָרקעסטער

כ׳בין ווידער צו דיר, מאַר דעל פלאַטאַ, געקומען.
פון ווייַטנס כ׳פאַרנעם שוין דאָס ימיקע ברומען.

כ׳הער שפילן די כוואַליעס אויף טענער די העכסטע:
בעטהאָווענס סימפאָניע — אַ ווונדער־אָרקעסטער.

די זון רייַסט פון פנים איר נאַכטיקן שלייַער,
שפרייט אויס דעם באַגין אין וויאָלעט־בלאָען פייַער.

זי צירט זיך אין טיולן פון פורפור־קאָלירן
און איילט צום געליבטן — דעם ים הערן שפילן.

איך לויף דורך די ראָזע פאַרשלאָפענע גאַסן.
אַ ווינטל צעלאָזט מיר די האָר, ווי אויף שפאַס, און

איך שמייכל צום שטיפער. אין לופט שוועבן מעוועס,
פאַרבענקט כ׳פאַל אַוועק אויף די זאַמדיקע ברעגעס.

און גלייַך ווי דער ים וואָלט געוואַרט אויף מייַן קומען,
צעברויזט זיך מיט אימפעט זייַן שטורעמדיק ברומען.

ער קושט מייַנע באָרוועסע פיס, נעמט זיי קילן...
די זון וועט איר פנים אָט באַלד זיך פאַרהילן.

איך ענטפער דער זון מיט געלעכטער מיט שטילן:
מייַן ליבשאַפט צום ים איז פאַרקנופט מיט מייַן ווילן.

כ׳צעעפן די אָרעמס — דער מעוועס צוויי פליגל
און כ׳וואַרף זיך אין ים, אין זייַן זילבערנעם שפיגל.

כ׳פאַרטרוי איצט מייַן האַרץ דעם צעכוואַליעטן ווונדער,
כ׳ווער איינס מיטן ים, מיט זייַן צערטל אַצינדערט

כ׳וועל אים אויסדערציילן מייַן פייַן אין געזאַנגען,
אין ליד פון מייַן וועלט וואָס איז אונטערגעגאַנגען.

דער ים שפילט איצט טענער פיאַניסימאָ, שטילע:
געשאָרך צווישן כוואַליעס, אַ מורמלען אַ תפילה,

וויַים-פוכיקע הילן זיי מיך און פאַרדעקן...
דער ים נעמט פון טיפן מיר סודות אַנטפלעקן.

ער רעדט מיר פון אוצרות — פאַרבאָרגענע וועלטן,
פון אייביקן ים-לעב, פון ליבע צעהעלטער;

פון פרייד און פון פרידן אויף ימיקע שליאַכן
מיט האַנט צו דערלאַנגען דורך שוימיקע פלאַכן...

עס שפרייט זיך דער לויטערער זילבערנער שפיגל
מיט מושלעס מיט פערל זייַן דנאָ איז פאַרזיגלט.

דאָ לעבן בשלום בורשטין מיט קאָראַלן
וואָס טאַנצן צום טאַקט צו פון ליבשאַפט כאָראַלער.

דאָרט טיף אין די טיפן פון ימיקע דעקן
מע וועט ווען אַ לעבן אַ ימיקס אַנטדעקן,

מיט נאַכטיקע שטערנס, געוויקסן און זונען
און אויך אַ סירענע-מענטש אפשר געפונען.

עס לויפן אַן כוואַליעס — דעם ימס נימפע-טעכטער,
זיי גלעטן מיך, צערטלען מיט פליוסק און געלעכטער.

זיי ציִען מיך טיפער, מיט קלאַנג מיך פאַרוויגן —
דער ים האַלט זײַן אָטעם אײַן אין מיטן שפּילן.

אַן אויפגעשאַל הערט זיך פון טענער די העכסטע,
עס דונערט סטאַקאַטאָ צעברויזט אין אָרקעסטער,

און הימנען פון ליבע דער ים זיגנט אין אויערן,
און ס'הייבן זיך כוואַליעס — קרישטאָלענע מויערן.

ווער קאָן עס אַוועקרײַסן מיך פונעם וווּנדער?
מײַן אויג נעמט אַרום גאָר זײַן אומענד, האַלב-רונדער,

מיט אים, פיל איך, וואַקס איך און שטײַג הויך און העכער
און ס'וואַקסט אויס דער ים אין אַ פאַרביקער פעכער.

כ'פיל פלוצעם, ווי כ'ווער פונעם ים-ריז געפאַנגען,
אַט וועט ער דעם האַלדז פון מײַן חלום דערלאַנגען...

כ'צערײַס מיט די אָרעמס די כוואַליעס ווי קייטן...
די זון נעמט אויף ים-פלאַך איר גינגאָלד פאַרשפּרייטן.

מיר ביידע

ים, אָט האָסטו מיך ווידער,
פון דער היים כ׳בין אַנטלאָפן,
זאָל די לבנה פאַרוויגן
מייַן קינד הייַנט צום שלאָפן,
איך בין צו דיר געקומען,
מיט מייַן בענקשאַפט
כ׳וויל הייַנט פאַר אייַך, כוואַליעס
אויסזינגען מייַן הימן.

די זון גייט שוין שלאָפן
אַ מידע צעגליטע.
און מאָרגן ווי תמיד זי וועט אויפן הימל
צעשטראַלן זיך ווידער,
דער ברעג ליגט שוין ליידיק,
ס׳באַטרעט אים נישט קיינער —
ווי גוט וואָס מיר ביידע
דאָ זענען געבליבן.
אומענדלעך און מעכטיק
בלאָ־זילבערנער צויבער!
וועקסט אויף אין מייַן טיפעניש
פאַרבאָרגענע טרוימען
און רופסט מיך און רייצסט מיך
מיט קלאַנגען מיט ווילדע,
מייַנע צאַרטסטע פאַרלאַנגען
אין דייַן שטורמיש געפילדער.

כ'האָב געהערט, נאָך אַ קינד,
אַ סך מעשׂות, לעגענדעס:
אין ים לעבן נימפעס
מיט אייביקער יונגשאַפט
און זינגען און שפּרינגען
און טאַנצן גראַציעז
און שפּילן מיט דיר
ווען פּאָזעידאָן ווערט בייז.

איך בין נישט קיין נימפע,
אַ מענטש כ'בין, אַ פרוי,
אין מיר רוישט דאָס בלוט מײַנס
נאָר רויִק און שטיל.

ים, כ'בין הײַנט געקומען,
זיך פּרייען, פאַרגעסן...
אין דײַן ימיקער בלויקייט
די אָרעמס צענעמען,
אין שטורמיש געפּילדער
פון צעזונגענע כוואַליעס
אַרײַנפלעכטן אויכעט
מײַן פריידיקן הימן.

דער וואַלד

ערגעץ, בייַ ימיקע ברעגן
געצויגן האָט ווייַט זיך אַ וואַלד,
פון פרי ביזן אָונט אויף וועגן
מיט פייגל געזאַנגען געשאַלט.

טרויעריק האָט זיך געצויגן
דער וואַלד מיט די פייגל אין הייך,
ס׳האָבן דאָ מענטשלעכע אויגן
און מענטשלעכע פיס נישט געגרייכט.

ער ווייסט נישט דער וואַלד פון קיין שומר,
ס׳היט קיינער נישט דעם לאַבירינט,
דער וואַלד שטייט אַן איינזאַמער טרוימער
און קלאָגט זיך אַזוי פאַרן ווינט:

נישט גענוג מיר די זון, די שטערן,
דעם פויגלס פרימאָרגן-געזאַנג,
און אייביק דעם בלעטעררויש הערן,
וואָס וועקט אויף די נעסט אַזוי באַנג.

זאָל מענטש מיר די צעלן צעפראַלן,
און דורכברעכן וואַלדישע טיר,
ער זאָל מיט זייַן בליק מיך באַשטראַלן —
באַלעבן מיך מיט זייַן באַריר...

מאַרי גאָלד

איך האָב אים דעם וואַלד אויף די וועגן
געהערט אין דער באַן אינעם גאַנג,
ס'האָט וואַלד זיך געצויגן אַנטקעגן —
און אים שענק איך איצט מײַן געזאַנג.

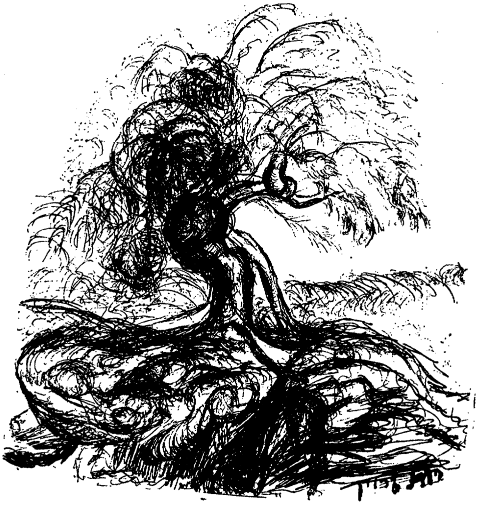

לאָזט אונדז לעבן!

לאָזט אונדז לעבן!

הייב זיך אויף, ליד מייַנס
און טראָג זיך ווי א וויכער
וואָס יאָגט זיך איבערן פעלד;
הייב אויף זיך ווי אַ שטורעם,
וואָס רייַסט אונטער פעלדזן,
און צעדונער זיך
איבער אַלע וועלטטיילן:
— לאָזט אונדז לעבן!

פון איין עק וועלט ביזן צווייטן,
דורך אייַזקאַלטע לענדער,
דורך זוניקע אָאַזיסן,
איבער באַפעלקערטע פונקטן
און פול געפאַקטע שטעט —
זאָל דונערן דייַן שטים:
— לאָזט אונדז לעבן!

שטיי אויף, מייַן ליד!
אויפן באַרג פון פייַן און לייד
וואַרט אַן אָנגעזאַמלטע
די קראַפט פון דורות
צוזאַמען מיטן מעכטיקן
געזאַנג פון מיליאָנען:
גיכער, גיכער שליס זיך אָן

אין דער סימפֿאָניע פֿון פֿרײַע פֿעלקער
וואָס מאָנען, פֿאָדערן,
שטעלן זיך אײַן און קעמפֿן
און מיט זיי אין איינעם,
ליד מײַנס פֿונעם פֿײַער,
רופֿט אויס מיט מאַכט און קראַפֿט
אין אַלע טיילן וועלט:
— לאָזט אונדז לעבן!

פֿון איין עק וועלט ביזן אַנדערן,
דורך קינדערשן געיאָמער אין די נעכט,
דורך אַש פֿון פֿאַרפּײַניקטע —
צעשפּרייט איבער אַלע שבעה ימען,
הער נישט אויף, דו ליד מײַנס
צו רופֿן נאָך אַ נאַנד
איבער אַלע וועלטטיילן:
— לאָזט אונדז לעבן!

ווײַל איך בין אַ מאַמע

ווײַל איך בין אַ מאַמע,
ווײַל איך בין אַ פֿרוי,
קוק איך צו דער צוקונפֿט
אומרויִק אַזוי.

צום מאָרגן כ׳קוק מיט זאָרגן
ווען כ׳קוש מײַן קינד און גלעט.
צי ווע‌סטו, קינד מײַנס, מאָרגן
אויך האָבן ברויט צו זעט?

כ׳קוק טיף אַרײַן אין תהום,
באַשייד כ׳זוך אויך בײַ שטערן:
צי וועט נישט דער אַטאָם
מײַן היים, מײַן וועלט צעשטערן?

און ס׳וועלן זיך צעפֿאַלן
די זײַלן פֿון דער וועלט
און מיט דער וועלט וועט פֿאַלן
אויך מײַן און דײַן געצעלט?

צי וועט די וועלט גערעכטע
צום אומזין־מאָרד דערלאָזן,
אַז ס׳זאָלן זין זיך שעכטן
און פֿוילן אונטער גראָזן

געדיכט אויף קבֿרים־פֿעלד,
אויף אַלע וועלט־בית־עולמס —
יאָ העלד צי נישט קיין העלד
פֿאַרמישפּט יונג צו פֿוילן.

גענוג שוין מיט מיליאָנען
פֿאַראַקערן די ערד,
אַ בלענד טון זאָלן פאָנען
אין ווײַטקייט קעגן שווערד.

פון הימל, ערד און ימען —
דער שלום איז דער העלד.
פֿאַרברידערן צוזאַמען
וועט ער די גאַנצע וועלט.

צום ערשטן מײַ

ערשטער טאָג פון מײַ!
איך קום דיר זינגען
דאָס ליד פון אַרבעט,
דאָס געזאַנג פון ברידערלעכקייט,
דעם הימען פון פעלקער־פרײַנדשאַפט!
זײַ באַגריסט ערשטער מײַ
אין דער גאַנצער וועלט!
דו גייסט איבער דער ערד
אַן ערנסטער
אַ מאַיעסטעטישער;
איבער לענדער,
איבער אָקעאַנען
שוועבן פאָנען
צעפלאַטערטע אין דער לופט
מיט מענטשלעכע הערצער,
אַזוי פיל קאָלירן!
אַלע גיבן זיך די הענט,
זיי זינגען:
גוט יום־טוב!
זײַט באַגריסט געזאַנגען!
זײַט באַגריסט מאַרשירנדיקע טריט
פון ערשטן מײַ!
איך הער אײַער אָפּהילך,
אין צפון,
אין דרום,
אין מערב,
אין מיזרח

הער איך דעם אָפּהילך
פון דורות —
זיי גייען מיט אונדז
די פאַרבלוטיקטע,
די פאַרפּײַניקטע
אין ערשטן מײַ,
די ערד זינגט מיט
אַ פאַרוווּנדיקטע:
גענוג!
זאָל זײַן יום-טוב
פון מײַ,
יום-טוב פון פרילינג,
יום-טוב פון אַלע חדשים
פון אַרבעט!

איבער בוענאָס-אײַרעסער גאַסן
ציִען זיך מחנות
צעזונגענע טריט
פון ערשטן מײַ,
ווי אַ באַפרײַענדיקע מוזיק,
ווי אַ פאַרפום פון צעוואַקסענע דעמבעס —
שוועבן אין דער לופט
ריחות פון אַרבעטער-הענט:
פון באָקאַ,
פון פלאָרעס,
פון ווישע-מיזעריע...[1]
אַלע ווילן ברויט,
עלעקטרישע ליכט,
אַלע ווילן לייענען ביכער
און האָבן רויִקע טעג פון אַרבעט.
איבער וויאָלעט-בלאָע אָקעאַנען
שטרעק איך אויס

---

[1] אָרעמע געגנט

מײַנע פֿאַרבענקטע אָרעמס
צו מײַן פֿאָטערלאַנד:
זײַ באַגריסט
ערשטער מײַ!
דו שפּרײַזסט דאָרט
אַ נײַער,
אַ זיגרײַכער —
איך הער דײַן אָפּהילך,
אויף די פֿליגל
פֿון אַרגענטינער געזאַנגען
שיק איך דיר איבער
מײַן פֿלאַמיקן קוש,
זײַ באַגריסט,
מאַמע!...

מאַרי גאָלד

בײַם פרישן קבר

כ׳שטיי, פּיניע, שטום אין טיפן טרויער
ווּ ס׳שוואַרצט זיך לענגלעך שמאָל דײַן אָרון.
כ׳האַלט וואַך בײַם טויטן גוף אין אָפּשייד,
אין שווײַגן כ׳טונק מײַן צער דעם קלאָרן.

דער קבר בערגלט זיך פון ווײַטן,
פאַרהאַקט אין קעל האָט זיך מיר ס׳לשון.
איך הער ווי אונטער מײַנע פוסטריט
מיט כליפּ פאַרגייען זיך די גראָזן.

פון מײַנע אויגן כ׳פיל ווי ס׳רינען
די הייסע בריִעדיקע טרערן,
אין האַלדז מיך ווערגן טרויער-ווערטער:
כ׳וועל מער שוין דײַנע רייד נישט הערן.

שוין קיין מאָל וועסטו מײַנע לידער
מיט צאַרטן שמייכל נישט באַגליקן,
פאַר נישט דערגאַנגענע אַקאָרדן
נישט שטראָפן מיך מיט טריבע בליקן.

אין שווערע שעהען פון פאַרצווייפלונג
וועסט מער נישט וועקן מײַן געווויסן,
דעם פאָרויסמאַרש פון פעלקער, לענדער
וועסט נישט באַגרינדן מיט דײַן וויסן.

דײַן טראָט וועט מער שוין נישט באַטרעטן
די שטוב פֿאַרעלנטע, די שוועלן.
עס בלײַבט דײַן וואָרט אין דײַנע ביכער
מיט אָנזאָג אויףֿ אַ טאָג אַ העלן.

געבויגן כ׳שטיי בײַם פרישן קבר
מיט צער, מיט אָפּגענומען לשון.
נאָר ס׳וואָרט — דער קרן פון דײַן חלום —
וועט מער נישט ווערן אויסגעלאָשן.

מאַרי גאָלד

אָנזאָג...

ס׳האָבן הימנען נישט געשאַלט
דאָ בײַם ברעג פֿון פּלאַטאַ-טײַך,
נאָר דער ווינט האָט שטיל געמאָלדן:
שיפּן פירן גײַסט צו אײַך.

ס׳האָבן מענטשן דאָ אין גאַסן
נישט געזונגען, נישט געטאַנצט,
נאָר שטעט און שטעטלעך פֿון דער ווײַטן
געגרויסט זיך האָבן: אונדזער פלאַנץ!

יאָרן האָבן זיך געצויגן:
האַרבסטן, זומערס, וואַרעמס, קאַלט,
טייל מאָל רויִק, טייל מאָל שטורמיש
אין נײַעם אַרגענטינער לאַנד.

און זע! אַן אוצר אויפגעוואַקסן
איז בײַם ברעג פֿון פּלאַטאַ-טײַך:
שול-געזאַנגען, יוגנט-הימנען,
טעג און נעכט מיט קאַמפּן רײַך.

ס׳איז זײַן גאַנג אין יעדנס שפּאַנען,
אין יעדער אויפטו שטעקט זײַן האַנט,
אין יעדער קער און קריץ מיט פעדער —
אַ טראָט פּאָרויס פֿאַר אונדזער לאַנד.

ווּ עס זיצט אַ קינד בײַם לערנען,
ווּ נאָר ס'קלינגט אַ ייִדיש ליד —
זײַן האַרץ איז דאָרט, זײַן לײַב און לעבן,
זײַן אויסגעפּרוּווטע זאָרג און מי.

פּיניע איז געווען זײַן נאָמען,
געטראָגן ליבשאַפט האָט זײַן בליק,
און זײַן שמייכל אויף די ליפּן —
אַן אָנזאָג פֿאַרן מענטשנס גליק.

וואָלסטו איצט געלעבט...

וואָלסטו איצט געלעבט,
געוועזן מיט אונדז הײַנט,
וואָלט מיט פרייד דײַן בליק,
ווי מיט זון געשײַנט.

ס'וואָלט דער גאַנצער טעפּיך
פון צעבליטן וואָרט,
ווי אַ צאַרטע מאַמע
איצט געוויגט דײַן טראָט.

אַלע סאָרטן בלומען
וואָלסטו געזען צעשײַנט
אין דעם ריינעם גאָרטן,
וואָס דו האָסט פאַרזייט.

אין דער מיט פון גאָרטן
שטייט אַ דעמב אַ בוים,
אַ נעסט פאַר מענטשן-ליבשאַפט
וויקלט אוים זײַן קרוין.

כאָטש דער ווינט נאָך הוליעט,
ברויזט מיט וויי און פּײַן,
ברענגט דײַן טרוים אַקאָרדן
פון אויסגעבענקטער שײַן.

זעסט פון ווײַטע הימלען
פליִען פייגלען אָן?
אויף צעבליטע וועגן
זינגען זיי אין כאָר.

שיק איך דיר פון גאָרטן
אַ בלום, וואָס האָסט פאַרזייט,
ס'זאָל דײַן נאָמען לײַכטן
אין דער אייביקייט.

היראָשימאַ

פון ראַדיאָ-קעסטל שווימט
מוזיק,
ווי שטיקער קריִעם
אויף פרילינגדיקע טײַכן.
עס ציִען זיך טענער,
ווי מיליאָניקע אָרעמס
צו חברישן האַנטדרוק:
זיסע מעלאָדיִעס פאַרשלינגען
דעם אָטעם
אין ביטערן יאָרצײַט
פון היראָשימאַ.
מענטש, שטעל אָפּ די מוזיק!
זי פאַרוויגט די וועלט,
זי רייצט
דײַן האָרשטיקן האַלדז
מיט פרילינגדיקע טײַכן
וואָס יאָמערן נאָך
מיט בלוט...

זע!
עס הענגט איבער דער ערד
היראָשימאַ
ווי אַ צעאַקערטער הימל
מיט קברים.
זע!
וווּנדן וואָס היילן זיך נישט,
מאַמעס וואָס געבערן נישט,
מענער וואָס באַפרוכפּערן נישט —

מענטש,
לאָז זיך נישט פאַרוויגן
פון סטרונעס וואָס פאַרשלעפערן
ווי עטער...

הער דעם וויי-געשריי
פון היראָשימאַ
וואָס בלאָנקעט איבער דער וועלט,
שפיל אויף די קלאַווישן,
צעברומטע קלאַווישן;
צעקלינג די גלאָקן,
צעכוואַליעטע גלאָקן —
אויף אַליאַרעם:
קיין מאָל נישט מער היראָשימאַ!

מיינסטו, מײַן שוועסטער...

מיינסטו, מײַן שוועסטער, אַז ווײַט איז קאָרייע?
אַז אָפּהיטן קאָנען אונדז מײַלן?
אַמאָליקע הימלען נאָר האָבן ס'גן־עדן
געקאָנט פון גיהנום אָפּטיילן.

הײַנט ווייסטו, ווי איך, אַז נישטאָ יענע הימלען,
מיר לעבן אין אַנדערע צײַטן.
דאָס פײַער פון לאַנד פונעם שכן דעם ווײַטן
קאָן גרינג אויך צו אונדז דאָ דערגרייכן.

מיינסטו, מײַן שוועסטער, די ראַסע די ווײַסע
די הויכקייט פון שטאַם קאָן באַווײַזן?
דעם שקר פון ראַסן פאַרטראַכט האָט דער טײַוול,
ס'איז גיפט פון אַ שטן אַ בייזן.

מיינסטו, מײַן שוועסטער, דער שׂטן בלויז רוים זוכט?
דאָס שיסעלע רײַז זיך צו שפּײַזן?
מיט ווילדן גערויש אַרום רוישטאָף און דאָלאַר
קאָן ער דען די וועלט אונדז אויסלייזן?

נישט שטח, נישט רוישטאָף, נישט פאַרבן פון ראַסן,
נישט פרײַקייט אויף דאָלאַר פאַרבײַטן —
אויף טויט און אויף לעבן איז איצט אַ געראַנגל,
פאַרנאָנט ווערן אונדז אַלע ווײַטן.

די זעלביקע האַנט, וואָס אין מיזרח אין ווײַטן
אויף פונקטן סטראַטעגישע לויערט,
האָט נעכטן „סטראַטעגיש" דײַן ברודער פאַרפײַניקט,
און צעשטערט פון דײַן היים די מויער.

צי מיזרח, צי דרום, צי נעכטן, צי הײַנט נאָך,
ס'פאַרמישן זיך שטחים און יאָרן.
דער קאַמף איז דער זעלבער מיט חושך דעם לעצטן
פאַר העלע און פרײַע קאַיאָרן.

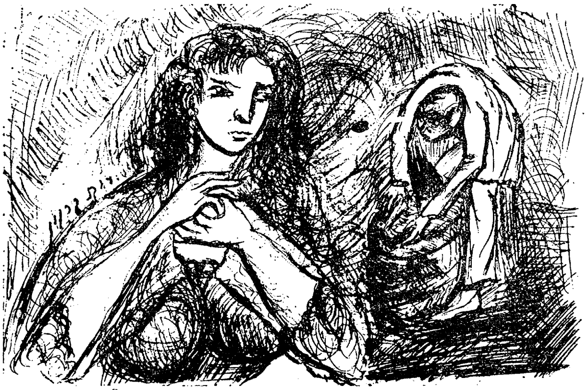

די נאַכט

אַ מאָל האָט זיך אַ נאַכט אַ מידע,
אַ וויסטע, קאַלטע נאַכט, אַ טריבע

געזעצט פאַרצווייפלט אויף דער גאַס און
אַן עלנטע אויף ברוק דעם נאַסן

מיט הענט זי האָט פאַרשטעלט די אויגן,
אַזוי איר וויי פון האַרץ געצויגן:

— צו וואָס מײַן זײַן, צו וואָס מײַן לעבן?
צו וואָס פאַרחושכן די וועגן

און קלאַמערן די וועלט אין פינצטער?
סײַ ווי קומט אָן דער מענטש — די מינדסטע

און אײַנצײַטיק די העכסטע חיה
און ברענגט אַ פינצטערניש אַ נײַע

און שפּרייט זי אוים מיט פלאַטער, שרעק
איבער וועלט — פון עק ביז עק!

צו וואָס מײַן זײַן, מײַן אײַלן, יאָגן?
געקעמפט אַ לעבן לאַנג מיט טאָגן

און אײַנגעלייגט מיליאָנען וועלטן,
פון שטערנס אויפגעבויט געצעלטן,

אויך לבנהס כ'האָב באַצוואונגען
(זיי זאָלן אויך מײַן קראַפט באַזינגען),

כ׳האָב קיין מאָל נישט דעם קאַמף פאַרלוירן,
אַרוים כ׳בין שטענדיק נײַ געבוירן.

און איצטער וויי איז מיר, אַ קלאָג,
נישט מײַן שונא איז דער טאָג,

נאָר אַ פינצטערניש — אַ וועלט
וואָס מענטש פאַר מענטש האָט אײַנגעשטעלט!

געהילט ער האָט אין חושך ערדן,
אַ וועלט געקוילעט מיט די שווערדן,

און ס׳ליכט פון זון, דעם זונגיגאַנט —
האָט אויך פאַרשטעלט אַ מענטשנס האַנט.

איז וואָס מײַן נאַכטיש שפינען, וועבן,
אַז מענטש פאַרפינצטערט שוין דאָס לעבן?

אַזוי געזעסן איז פאַרטראַכט
אין גאַס די עלנט שוואַרצע נאַכט.

מאַרי גאָלד

דער פּאָעט

אין יענער נאַכט האָט אַ פּאָעט
אין גאַס דערהערט אַ קלאָגגעבעט,

פאַרשטאַנען פון די רייד האָט ער,
אַז ס׳וויינט אַזוי די נאַכט אויף ערד.

די לידער שרײַבט ער נישט מיט טינט —
מיט אייגן בלוט און אויפן ווינט

ער שיקט — זיי זאָלן זיך פאַרמעסטן
אַזוי ווי פייגל פון די נעסטן.

יעדער וואָרט פון זײַנע לידער
געוועבט איז פון זײַן האַרץ און ליבע,

יעדער סטראָף — אַ שטראַל אַ העלער —
פליסט פרײַ ווי אינעם ים די וועלן.

די סטראָפן בינדן זיך אין שטראַלן,
אַ ליכטיקייט אויף זיי נעמט פאַלן,

און האָרך! אַ דונער קנאַלט פון הימל,
באַגלייט פון בליץ, גערויש און טומל —

און ווידער ווערט גלײַך שטיל אַרום,
דו הערסט דעם פלאַטער פון אַ בלום...

דו הערסט ווי ס׳שוועבן העל און מונטער
דעם דיכטערס לידער פול מיט וווּנדער:

יעדער סטראָף איז האַרץ און ליבע
וואָס ברענגט אַ פרייד אין אַלע שטיבער;

יעדער וואָרט — אַ שטראַל אַ העלער
וואָס מאַכט ליכטיק אַלע שוועלן.

מענטשן פאַלן זיך אין אָרעמס,
צי פון מיזרח, צי פון דרום,

ווי ס׳פאַלן טײַכן אין די ימען,
אַלע גייען זיי צוזאַמען!

אין פעלקער־הערצער הייבט אָן טאָגן —
נאַכט האָט אויפגעהערט צו קלאָגן.

די קרוין געהערט די קדושים

געקרײַציקטער, נידער אַראָפּ פונעם קרײַץ,
די אַלטע הענט דײַנע האַלט נישט מער
געשפּרייט! דו ביסט אַ נישטיק קערנדל לײַד
אַ קעגן טויטפּײַן פון מײַן שטאָם אויף דר׳ערד.

ס׳האָט קיינער ווי מײַן דור אַזוי פיל נישט געליטן!
מײַן דור האָט אויפן שײַטערפלאַם געברענט,
די קינדער אין די וויגן האָט דער פײַנט פאַרשניטן
און אַלטע לײַט דערשאָסן בײַ די ווענט.

דער טײַוול האָט געהוליעט אינעם פוילן-לאַנד
און הפקרדיק געריסן פענצטער, טיר.
אַרויסגעלאָפן נאַקעט איז דער ווײ, די שאַנד,
געטריבן פון דער שרעק ביז זין-פאַרליר.

געקרײַציקטער, פון קרײַץ דײַן קום אַראָפּ
און קני אַנידער פאַרן מיליאָנען-פײַן,
דײַן דערנערקרוין, זײַ מוחל, נעם אַראָפּ פון קאָפּ,
די קרוין געהערט די קדושים אין אָרעאָלן-שײַן.

פרילינג-לידער

פרילינג

דורך דינעם נעפל פון בלאָען פרימאָרגן,
דורך שטאָטישן אײַזן־בעטאָן און שטיין,
רײַסן אַדורך זיך פאַרשיכורטע ריחות
פון בלומען, פון בעזן, פון קנאָספן צעשפּראָצטע
און שלאָגן זיך אָן אין די מויערן
הויכע און שטרענגע.
די זון זופט אַדורך אירע ערשטע שטראַלן
דורך וויאָלעטענעם שײַן,
וואָס איז פול מיט וואַרעמער לופט
ווי פול ס'איז מײַן האַרץ מיט געזאַנגען.
אין הייך וואָגלט אום אַ שמאָלער פּאַס הימל
ווי אַ פאַרלוירענע שורה פון אַ ליד,
וואָס בענקט צו איר סטראָף.

עס וועקט זיך די שטאָט אויף פון שלאָף
מיט רויש און האַרמידער פון גאַסן,
וואָס שוועבן פאַרבײַ הין און צוריק
און זוכן אַ ברייטן וועג.
ווי אַ פאָנטאַן צעגיסט זיך אַ לאַנגער
סירענע־פײַף פון אַ פאַבריק,
אַ האַמער הילכט אָפּ אויף אַ געבוי;
ווי אַן אָנזאָג פון טאָג
זינגט אַ פויגל אויף אַ בוים.

איך שטיי בײַ דעם אָפענעם פענצטער
און אָטעם אַרײַן אין זיך צעבלימטע ריחות,
וואָס רײַסן זיך דורך פון גאָרטנס, פעלדער און לאַנען;
אַ יונגער ווינט ברענגט מיר גרוסן
פון ווײַטע אומבאַקאַנטע וועלטן
און טאַנצט אוים מײַנע חלומות,
וואָס וועקן זיך ווידער צום לעבן.
פאַרבענקט מאַך איך צו מײַנע אויגן,
פאַרבלענדט פון די ליכטיקע זוניקע טרוימען
און כ׳עפן מײַן טאָג מיט אַ פריידיק וואָרט:
פרילינג!

כ׳בענק נאָך דיר, פרילינג

כ׳בענק נאָך דיר, פרילינג,
ווי אַ מידער וואַנדערער בענקט נאָך זייַן היים,
ווי אַ קינד צו זייַן מאַמען — פאַרטרויען ס׳געוויין —
בענק איך צו דיר.

קום צו מיר, פרילינג,
ווי ס׳קומט אין באַגינען דער טאָג אויף דער ערד,
ווי אַ נייַער בראשית פאַר וועלט איז באַשערט,
ווי גוטסקייט וואָס שפאַנט צו די טויערן פון וועלט,
קלאַפ אָן אין מייַן פענצטער, טרעט איבער מייַן שוועל,
קום צו מיר.

כ׳וואַרט אויף דיר, פרילינג,
באַלד פאַלט אין מייַן לאָגל דאָס פערציקסטע יאָר,
קיין שפאָר נישט פון שטורעמס אויף פנים פון וואָר.
איך אָטעם נאָך אַלץ מיט מייַן אומרו און גלוסט,
מיט חשק צו לעבן איז פול נאָך מייַן ברוסט.

כ׳בענק נאָך דיר, פרילינג,
דורך נעפלען פון מאָרגנס, דורך פראָסטיקער נאַכט,
כ׳ווייס, פרילינג, וועסט קומען, איך בענק און איך וואַרט,
מיט אייביקער יונגשאַפט זינגט אין מיר מייַן האַרץ,
איך בענק און די בענקשאַפט דריקט מיך און וואַרגט.

מאָרי גאָלד

פרילינגליד

דורך בלאָלעכער שויב פון מײַן פענצטער
איך קוק אינעם דרויסן זיך אײַן:
ס׳צעצוויטן זיך, ס׳גרינען די ביימער,
דער טאָג בלענדט מיט גאָלדיקן שײַן.

כ׳צעעפן דאָס פענצטער. צום זונליכט
איך צי זיך, צום טאָגשײַן וואָס רופט,
אַ ווינט קומט פון ים אָן צו רײַטן,
פאַרהילט מיך, קילט אָפ שאַרף די לופט.

וואָס אַרט מיך אַז ס׳בלאָזן די ווינטן,
צי ס׳פרעסטלט זיך, ס׳האַלט אָן די קעלט?
איך הער שוין ווי ס׳פלאַצן די קנאָספן
צו פאַרבלימלען מיט שיינקייט די וועלט.

ס׳שטראָמיקן רוישיקע טײַכן
צו באַפרוכטיקן פעלדער מיט זעט,
עס ציט זיך מײַן אייביקע בענקשאַפט
נאָך צאַרטן, נאָך ליבלעכן גלעט.

אין לופט שוועבן פייגל אין רייען,
דער הימל — צעפלאַטערט — אַ פאָן,
צוויי זילבערנע טויבן אַנטקעגן
מײַן פענצטער, כ׳זע, קוקן זיך אָן

מיט ליבשאַפט. און ס׳אײַלן די ווינטן —
אין וועטלויף צום לעצטן געוועט —
און ס׳פלאַטערט דער פרילינג אין דרויסן
און זינגט, ווי דאָס האַרץ פון פאָעט.

אַזאַ וואָרט...

מיט יאָרן צוריק, אין דער היים פון מײַן וויג,
כ׳געדענק זיך אַ קינד, אין טעאַטער געשפּילט
מיט אַנדערע קינדער פאַר בלומען פאַרשטעלט —
די שול האָט דעם פרילינג אויף בינע געשטעלט.

מאַרגאַריטקעס און רויזן און בעז אָן אַ שיר,
די ראָל פונעם פרילינג איז געפאַלן אויף מיר.
די קינדער די בלומען צום לעבן איך וועק,
צו טאַנצן אַנטקעגן די זוניקע טעג.

בײַם ראַנד פון מײַן הוט הענגען גלעקלעך אַ סך,
צו וועקן די וועלט פון לעטאַרגישער נאַכט.
ס׳פאַלט דער פאָרהאַנג און שליסט שוין די קינדערשע פרייד
ס׳ציט די מאַמע אַראָפּ מיר פון פרילינג דאָס קלייד.

איך לויף דורכן זאַל פון דער בינע אַראָפּ,
דעם צעקלונגענעם הוט איך דריק צו צו מײַן קאָפּ
און כ׳שרײַ צו די ליבע מאַמישע הענט:
— איך וויל מיט די גלעקלעך נאָך וועקן אַ וועלט! —

איצט וויים איך אויף זיכער, כ׳פאַרשטיי איצטער קלאָר:
נישט צעקלונגענע גלעקלעך אין צעכוואַליעטע האָר,
נאָר אַ וואָרט אַזאַ כ׳דאַרף ווי אין בראשית פון וועלט —
ווען פון פינצטערער נאַכט האָט דער טאָג זיך צעהעלט.

אַ וואָרט אַ צעפלאַמטס, אַ פײַערדיק צעהעלטס,
ס׳זאָל שפאַלטן די הימלען, צעטרייסלען אַ וועלט;
אַזאַ וואָרט אין מײַן האַרצן איך זוך און באַגער —
אויף אויסטרוקענען די ערד פון יעטוועדער טרער.

מאַרי גאָלד

מײַן געבעט צום פרילינג

קומסט, פרילינג צו גיין
מיט דערוואַכונג, מיט לעבן,
באַפעלסט ס׳זאָלן פייגל
אין רוים אַרום שוועבן;

ס׳זאָל גרינען דאָס פעלד און
ס׳זאָל אויפגיין מיט שפע,
באַזוימענט ס׳זאָל בליִען,
ווי ס׳איז דעם פעלדס טבע.

די בלומען, די ביימער
אין טויען צעפינקלסט.
מיט שײַן פון פרימאָרגן
באַצירסט זיי, באַשפרינקלסט.

דו גלעטסט און דו צערטלסט
די קוסטן, די גראָזן.
די טויען אויף וועגן
ווי פערל צעגלאָזסטו.

ברענגסט וואָלקנדלעך ווײַסע
דעם רוים צו באַצירן
און שפיגלסט זיך ראָז, בלאָ —
אין הימלס קאָלירן.

די פייגל אין הייכן
יונג-שטיפעריש טרעלן.
וואָס קאָנסטו נאָך מער
פון די זינגפייגל וועלן?

ליבשאַפט

די קנאָספּן פאַרשמעקן
די נאַקעטע ערד.
ברענגסט פרייידיקע ליבע
וואָס הערצער דערנערט.

וועקסט, פרילינג, פון שלאָף אויף
אַלץ וואָס ס׳איז פאַרלוירן,
קלײַבסט אויף אַלע לעבנס
צום ווידער געבוירן.

וועק, פרילינג, דערוועק,
רוף צום לעבן אַרוים
פון אונטער די חורבות
מײַן היים און מײַן הויז.

דאָרט אונטער רויִנען
צעשאָסענער וואַנט —
געטויט ליגט מײַן מאַמע
דורך נאַצישער האַנט.

אויף פעלדער פאַרזייטע
מיט קאָרן און קווייטן
זאָל קומען מײַן ברודער
פון אַש אוים צו רײַסן.

מײַן קלייניטקע שוועסטער
פון יאָרן קוים צען,
צי האָסטו נישט, פרילינג,
ווּ ערגעץ געזען?

דו, פרילינג, אַלמאַכטיקער,
צעטרייסל די ערד,
וועק אויף אָט די לעבנס
וואָס ס׳איז לעבן באַשערט.

מײַן ברודער מוז אויפשטיין!
ר'איז קוים זעכצן יאָר —
וואָלסט אפשר איצט, פרילינג,
געבענטשט אַ יונג פּאָר...

און פייגע, מײַן שוועסטער,
באַפרײַ פון דער ערד.
דאָס פייגל-געזאַנג האָט
אָן איר נישט קיין ווערט.

וועק, פרילינג, זיי אויף
מיט דײַן מאַכטיקן רוף!
קלײַב אויף זיי צום לעבן,
צום ווידער געבורט.

נאָך יעדער פרילינג

נאָך יעדער פרילינג, ווייסט מען, קומט דער זומער,
און נאָכן זומער קומען — פראָסט און קעלט,
כאָטש שרײַ צום קאַלענדאַר דעם שטומען —
אַזוי איז שוין דער סדר אויף דער וועלט.

דו שטייִ נישט אויף דער בינע פונעם לעבן
אין פרילינג, אָנגעטון אין קליידער גרוי.
מיט פעדעם־זאָרג די פרייד פון בליק פאַרוועבן —
זײַ מוחל, שוועסטער, ס׳איז נישט גוט אַזוי.

דו דאַרפסט נישט שלום מאַכן מיטן גורל,
דו שליידער אָפּ די אַלטקייט ווײַט פון זיך!
מיט יעדער פרילינג ווערסט אויף ס׳נײַ געבוירן
און לאָז זיך אין אַ טאַנץ גראַציעז און גיך!

דיר קליידט נאָך נישט קיין עלטער־ראָל צו שפּילן,
זײַ מוחל, שוועסטער, נעם אַראָפּ דעם גרים,
און זאָל דאָס אַלטוואַרג זיך אין אַלטקייט הילן,
און דו — צעגלעקל העל דײַן יונגע שטים.

אין די בערג

כ'בין ווײַט פון שטאָט, אויף הויכן באַרג,
אויף גרינעם באַרג אין הייכן —
כ'שטײַג אויף צו אים און קלעטער הויך,
איך וויל דעם שפּיץ דערגרייכן.

דאָ שטייען בערג אין זונענפלאַם,
ווי אויף אַ בילד געמאָלן —
אין טאָל פאַרבלײַבט דער שטאָטגערויש
און האָריזאָנטן שמאָלע.

איך קריך אַלץ העכער... ווי אַ פעכער
צעעפנט זיך דער הימל.
ס'איז גוט אַזוי, ס'איז איצט מיר וויל,
כ'בין ווײַט פון מענטש און טומל.

אַ פרײַער אייביק־יונגער ווינט
פאַרטרויט מיר סודות אַלטע,
ער זינגט מיר פון דער אייביקייט
אין אוראַלט־באַרג באַהאַלטן.

פון ווײַטן רוישט אַ וואַסערפאַל
און קומט אויף באַרג צו רײַטן,
אין זילבערפּראַכט ער טאַנצט און לאַכט,
זײַן מלכות נעמט ער שפּרייטן.

און אפשר לאַכט ער גאָר פון מיר
וואָס כ'וויל דעם שפּיץ דערגרייכן?
הער, וואַסערפאַל, כ'בין מענטש און האַר
פון ווײַטן און פון הייבן.

און נאָך שרײַ איך צום זילבערפרינץ,
צו ווילדער וואַסער-סטיכיע:
— דעם מענטש ליגט אונטער גאָר די וועלט,
אַלץ מיט זײַן ווילן ריכט ער...

און כ'בייג פאַרשעמט אַראָפּ דעם קאָפּ,
פאַרשעמט פאַר בערג און טאָלן:
ווו —טראַכט איך— איז דעם מענטשנס וועלט?
ווו איז זײַן קלאָרסטער חלום?

ווו איז די ליבשאַפט? ווו זײַן יושר?
פאַריאָגט אויף דערנער-וועגן?
איך קריך אויף באַרג און אויף זײַן קאַרק
דער ווינט קומט מיר אַנטקעגן,

אויף הויכן באַרג, ווו ס'וואַקסן ווילד,
ווי שוואָמען, ווײַסע קווייטן.
ס'איז גוט אַזוי מיר, גוט און וויל
וואָס שטאָט איז פון דער ווײַטן.

פרילינג פון די פרילינגס

מיט פּלאַטער פון הערצער
פון אור־אור־מישפּחות
איז געקומען דער שענסטער פון פרילינגס,
אין קליידער אין ווייַסע,
מיט האָפענונג גרינער,
געבענטשט זייַ, ישׂראל - מדינה!

געקליידט ווי אַ כּלה
אין פּערל געשנירלט
זי שפּרייַזט צו איר פאָלק, צו איר חתן,
מיט הימלישע אויגן,
אויף די ליפּן די שכינה
געבענטשט זייַ, ישׂראל־מדינה.

דורך טויזנטער יאָרן
געוויטיקט, געבלוטיקט,
געקעמפט פאַרן חלום דעם שענסטן:
אָן פייַער, אָן שווערדן, אָן האַס און אָן שׂנאה
דיך בויען, ישׂראל־מדינה.

ווען ס׳האָבן די שׂונאים
דייַן אומשולד געטראָטן,
אָ, כּלה פון פאָלק פון ישׂראל!
בייַ די טייַכן פון בבל
האָבן ברידער געשווירן:
צו געדענקען ישׂראל־מדינה!

ווען ס'האָט דיך נאָך שפעטער
דער סולטאַן פאַרקנעכטיקט
צו שפּאָט און צו שאַנד און צו שקלאַפן,
האָט פון הערצער פון טיפע
געשלאָגן אַ שטימע:
זייַ גרייט פאַר ישׂראל-מדינה!

דאַן זענען פּיאָנערן
פון אַלע וועלטטיילן
געגאַנגען מיט רידלעם צוזאַמען
דורך וועגן פאַרשידענע —
דיך בויען, ישׂראל-מדינה.

ווען ס'האָבן בריטאַניער
טאָג טעגלעך גערויבט דיך,
דו, לאַנד פונעם פאָלק פון ישׂראל!
האָבן ברידער די רידלעם
אין ביקסן פאַרוואַנדלט,
צום קאַמף פאַר ישׂראל-מדינה.

זייַ געגריסט, פרילינג דער שענסטער!
דערוואַכונג פון ווינטער דעם שווערסטן,
צום ווידערגעבורט
שפרייַזט דורך בלוט און דורך לידער
צום אויפשטייַג ישׂראל-מדינה.

דו פרילינג פון פרילינגס!
דו בלאָ-ווייַסער חלום
פון אונדזערע אור-אור מישפחות —
פאַר דיר מייַנע ברכות,
פאַר דיר מייַנע לידער,
געבענטשט זייַ, ישׂראל-מדינה!

מאַרי גאָלד

געזעגן־וואָרט

נישט אַליין כ'בין געקומען דיך געזעגענען דאָ,
מיט מיר אין באַגלייט גייט אויך מאַמע רחל,
איר געשטאַלט כ'האָב דערזען הײַנט גלײַך ווי אויף וואָר
און זי האָט באַפוילן: — גיי, גיב מיט דײַן ברכה.

איר שטים כ'האָב פאַרנומען, די רייד כ'האָב פאַרשטאַנען,
געוווּסט פון די ווערטער דעם גאַנצן באַטײַט:
דורך פּײַנען פון דורות, דורך שטיינער־ווּלקאַנען,
דאָס אָבות־לאַנד איז איצט ס'געבאָט פון דער צײַט.

כ'ווייס: ס'יִדישע פאָלק איז די זאָרג דײַן, די ערשטע,
פון ספּנות וואָס דראָען מײַן האַרץ ווערט צעריסן.
דו פאָרסט צום אַלטנײַלאַנד, פון לאַנג אונדז באַשערטן,
נעם מיט מײַנע ברכות, די ברידער לאָז גריסן...

ליבשאַפט

ליבשאַפט

כ׳זאָל זאָגן אַז איך בין פאַרליבט,
איז עס נישט אַזוי אין גאַנצן.
איך זע דיך פלוצעם ווו נישט ווו,
און רויִק קלאַפּט דאָס האַרץ מיר.

ווען כ׳קוק ווי ס׳פלאַמט דער זונפאַרגאַנג
פאַלט אָן אויף מיר אַ טרויער,
און ווײַל דו ביסט נישט לעבן מיר,
באַדויער איך, באַדויער...

עס טרעפט, כ׳וועק אויף זיך מיטן נאַכט,
שווער אײַנצושלאָפן ווידער.
כ׳נעם שעפּטשען דיר מיט ליפּן קוים
דאָס צאַרטסטע ליד פון לידער.

איך שיק עס דיר דורך נאַכט און ווינט,
אויף כוואַליעס פונעם עטער,
און כ׳בעט ס׳זאָל פאַלן אויף דײַן ברוסט,
ווי ס׳פאַלט דער טוי אויף בלעטער.

מיר דאַכט זיך דאַן איך זע דײַן בליק
פון ווײַטן, פול מיט כּישוף.
און ס׳גלוסט מיך טוליען זיך צו דיר,
מיך קושן זאָלסט, מיך קושן.

אַט וועקט זיך אויף פון שלאָף די זון
און נעמט דעם טאָג באַוואַכן,
און ס׳לעשט דער כּישוף גלײַך זיך אויס
מיר גלוסט פון זיך צו לאַכן.

נאָקטורן

עס הענגען פֿאַרנאַכטיקע שעהען, ווי בלעטער אויף צווײַגן,
און פֿאַלן אין אָפּגרונט פֿון לעצטער פֿאַרנאַכטיקער שײַן —
קום נענטער, ליבער, כ'וויל דײַן אומרויִק שווײַגן
אַרײַנשפּינען איצט אין מײַן פֿריידיק צעהוליעטער פּײַן.

שרעק זיך נישט טײַערע, דאָס זענען נאָר שאָטנס,
דאָס שאַרן זיך פּראָסטיקע לעבנס אויף וואַנט.
קום נענטער, ליבער, הערסט טענער פֿון שאָפּען?
זיי פֿלעכטן דײַן אָטעם מיט מײַנעם בײַנאַנד.

דער הימל מיט שטערן, אָט פֿאַלט אַראָפּ איינער
און עס פֿאַרלעשט זיך זײַן שטראַליקער גלאַנץ,
אין רויִקער שטילקייט איך הער אים נאָך וויינען,
איך זע אין דער לופֿטן זײַן אונטערגאַנג־טאַנץ.

ניין, שרעק זיך נישט טײַערע, נעם פֿעסט מײַן אָרעם,
עס שפּילן זיך שאָטנס אויף פּראָנט און אויף טיר,
די ערד וועט דעם מאָרגן אויף ס'נײַ נאָך געבוירן,
הערסט טענער פֿון שאָפּען? דערנען זיך צו מיר...

איך זינג צו זיך אַליין

איך זינג צו זיך אַליין,
צו דער פרוי אין מיר
מיט דאַנקשאַפט צום באַשאַפער;
איך זינג מיט צאַרטן טאָן
פון אַ פידל אַן אומגעזעענער,
וואָס שפּילט אויס
מײַן גרויסע פרייד
פון זײַן אַ פרוי.

ווי אַ פויגל אין זײַן פלאַטער,
ווי אַן אומרויִקער חלום
טראָג איך מיט זיך
מײַן פרוישאַפט,
וואָס וואַרט
אויף איר פאַרוואָריקט ווערן.

אַ זונשטראַל פעדעמט זיך אײַן
אין מײַנע האָר
און צעגיסט זיך אויף מײַן פנים
מיט אַ נײַעם ראָזעווען באַגין.

פאַרבענקטע אַקאָרדן
פון צעפלאַמטע רויזן
פילן מיך אָן מיט זייער רויזיקן ריח
און די ווײַסע ליליע
כישופט אין מיר אויס
איר גראַציעזע געשטאַלט.
דאָס מינדסטע גרעזל
און דער העכסטער באַשאַף
וואַרטן אויף מײַן פרויִשן באַריר

צו געבוירן לעבן.
איך צאַפּל אויס אין מײַן אינגעווייד
דעם נײַעם מענטש,
וואָס פורעמט די ערד
מיט פעסטע שטאָלצע טריט.

אַלע זין און טעכטער
האָבן מײַן בלוט,
זיי וועבן אַרײַן אין מיר
זייער פרייד,
זייער וויי.
אַזוי פיל פרייד!
אַזוי פיל וויי!

צו מיר געהערט די אייביקייט!
אַלע פּלאַנעטן
טאַנצן אַרום דער זון
דעם טאַנץ פון ליבע
און פאַרזייען אינעם קאָסמאָס
מײַן פרוייִשן באַגער —
אַזוי אייביק, פון אייביק, ביז אייביק.

איך זינג צו זיך אַליין,
צו מײַן פרוייִשקייט אין מיר;
יעדער טאָג
דאַנק איך דעם באַשאַפער
פאַר יעדער שפּאַן
וואָס דערנעענטערט מיך
צו מײַן אייגן האַרץ,
צו מײַן נשמה,
צו מײַן ליד,
וואָס איך זינג
צו זיך אַליין
און צו דער פרוי
אין מיר.

צו דיר

איך האָב געוואַרט אויף דיר, געוואַרט
אויף דײַנע טריט באַדאַכט און שטיל.
נאָר צו מײַן אויער איז דערגאַנגען
אַ פויגלס טריל.

איך האָב אַ וואַכיקע געחלומט,
דיך צו זען אַנטקעגן נאַכט
אין מײַן גאָרטן האָט אַ בלימל
מיט די בלעטלעך זיך צעלאַכט.

נאַכט נאָך נאַכט אין הייסן ציטער
האָב איך צו דיר געגלוסט.
אָן אַנדערער האָט מײַנע ליפּן
מיר אויסגעקושט.

אַ יאָר אויף דיר אומזיסט געוואַרט
אין בענקשאַפט אָן אַ סוף,
דער אומעט האָט מײַן האַלדז געשטיקט,
געבויגן טיף מײַן קאָפּ.

מיט טריבקייט אין צעגליטן טאָג,
מיט צער אין מײַן געביין —
אַ ווינט האָט מיר געגלעט די האָר,
פאַרנומען מײַן געוויין.

מיט טרויער־בשורות קומט די קראָ
און קראַקעט אוים: — „נישט גוט!
דער שונא שפּאַנט אויף אונדזער ערד
און הערשט מיט רוט און בלוט״.

און ענדלעך קומט די שלום־טויב
נאָך יאָרן פּײַן און וויי:
— „איך ברענג אַ גרוס דיר פונעם העלד
וואָס שפּאַנט מיט שטאָלץ אין ריי״.

זאָל דער פויגל איצט זיך זינגען
זײַן האַרציק פריידיק ליד —
אַ נײַע האָפענונג גייט איצט אויף
אין מײַן געמיט.

זאָל די בלום זיך גרויסן, שטאָלץ זײַן
מיט איר פאַרב און דופט —
עס גייט איצט אויף אין מײַנע בלוטן
אַ נײַער רוף,

אַ רוף פון לעבן און פון גלויבן
דיך אויף ס׳נײַ צו זען.
אויך פאַר אונדז וועט איצט דער מאָרגן
אויפגיין ווי געווען.

זאָל דער ווינט אין ווילדן שטורעם
בראָיעז, בײַסן מיך.
ס׳קומט דער טאָג ווי כ׳הער דײַן שטים:
— „דאָס בין איך!"...

מאָרי גאָלד

איך וועל דיך באוואַכן

אַ מתנה מײַן טעכטערל
הינדעלע - ליבעלע
צו איר צעניאָריקן געבוירן־טאָג

אין בעטל שלאָפט מײַן קינד,
מײַן מיידעלע, בײַ נאַכט.
אין דרויסן וויינט דער ווינט.
איך האַלט בײַם בעטל וואַך.

איך שטיי און קוק זיך אײַן,
ווי גיך ס׳לויפט יאָר נאָך יאָר
דורך מבול, שטורעם, פּײַן,
קאָשמאַרן אויף דער וואָר.

אָט לייען איך דעם בריוו
דער מאַמעס, פֿון דער היים:
„דער דײַטש הערשט מיט דער שפּיז
איך גיי אַרום און וויין.

דײַן ברודער שמוליק שווערט
צו קעמפן ביז צום טויט;
דײַן שוועסטער פּייגעלע, הערסט,
גייט אויס פון הונגער, נויט...”

און ס׳וואָיעט אויס דער ווינט
מײַן צער וואָס קיינער הערט
אים נישט... בײַ דיר, מײַן קינד,
בײַם אָטעם דײַנעם כ׳שווער:

אויב ווער ס׳וועט וועלן הײַנט
דיר שטערן אין דײַן שלאָף;
אויב ס׳חלומט נאָך דער פײַנט
פאַרנעפלען דיר דײַן טאָג —

באַוואַכן מיט מײַן גוף
וועל איך דיך, ס׳זאָל קיין האַנט
דיך נישט דערגרייכן. כ׳רוף
צו מענטש, צו וועלט, צו לאַנד,

מיט פלאַמיק וואָרט פון ליד:
הערט אוים, איר מאַמעס, הערט,
קומט אַלע מיט מיר מיט
באַפרײַען גאָר די ערד

פון קין-מאָרד, פון שאַנד;
נישט פאַלן מער אראָפ
די שווערד אין שונאס האַנט
זאָל איבער אונדזער קאָפ!

דו זאָגסט...

דו זאָגסט אַז כ׳האָב אַ סאַמעטיקן בליק,
געמיטלעך זענען מײַנע אויגן,
אַז נישט פֿאַר מיר איז שפּיל אין פּאָליטיק,
צום ליב האָבן בין איך געבוירן.

ווייס, געלײַטערט קלאָר איז מיר מײַן וועג
אין וווּנדן, אין די שאַרפֿסטע גרוילן:
ס׳האָט אָפּגעהאַקט מײַן ברודערס נעכט און טעג
דער שונא אויף דער ערד אין פּוילן.

און ס׳בלאָנקעט איצטער ברודער־ליבע אום —
אַ טויב פֿאַרווונדיקט — איבער ימען
און זוכט אַ מקום־מיקלט אומעטום,
אַ רויִק אָרט אין מענטשן־שטאַמען.

אַז אויפֿהער מאָנט דאָס אַש פֿון ברודערס האַרץ
פֿון אונטערגאַנג די וועלט פֿאַרהיטן
און אַלע פֿעלקער, ראַסן, ווײַס צי שוואַרץ —
מיט פֿרילינגען אויף ס׳נײַ פֿאַרצוויטן.

און ווײַל איך האָב דאָס לעבן ליב אַזוי
לעש איך נאַכט אויף אַלע וועגן,
און וואַרף מײַן פֿלאַמיק וואָרט אויף הימלבלוי
און צינד דעם פֿאַקלטאָג צום לעבן.

דו פרעגסט מיך...

דו פרעגסט מיך ווען און ווי אַזוי
פאַלט אויף מיר דער טוי
פון ליד
וואָס דערהייבט מיך צום געזאַנג,
צו מעסטן טאַקט און פערזנקלאַנג?

כ׳ווייס נישט, טײַערער, גלייב —
אומרויִק איך ווער אַזוי,
פײַנלעך־זים און ווייטיקלעך־גוט
קלאַפט מיר אָן אין האַרץ דאָס בלוט,
עפעם הייבט מיך,
ציטערט אויף,
פיבערט, פלאַקערט, פלאַמט און בריט —
ביז איך הער
די שטים פון ליד,
וואָס באַפעלט:
זינג מיך,
זינג...
הער זיך אײַן
אין ריטעם פון דער צײַט,
לייג דײַן אויער צו דער שוועל
און פאַרנעם דעם מינדסטן שאָרך
אויף גאָר דער וועלט...
פלעכט אין מיר דעם אָטעם אײַן —
דעם בלאָען שײַן

פון יונגע מאָרגנס;
באָד מיך אוים
אין ימיקן צעברויזטן שוים
און פיר מיך ווי דער קאָרן רוישט...
טוליע אייַן מיך אין זייַן גוף,
וועב מיר אוים אַ בלומיק קלייד,
פון זאַנגען פולע גיב די פרייד!

באַציר מייַן קאָפּ מיט זון־אויפגאַנג,
אַ שטראַל פון ליבע גיב אין האַנט
און פלי מיט מיר,
אויף הויכן פלי —
אַזוי באַפעלט אין מיר דאָס ליד.

— — — — — — — — — — — —

מיר וואַקסן פלוצלינג פליגלען אָן,
איך פיל ווי ס׳הייבט מיך פונעם אָרט,
איך בענק נאָך דיר, מייַן זוניק ליד
און נאָך דייַן וואָרט...

גוטע שכנים

גוטע שכנים, גוטע פרײַנד —
זאָל פאַרצייכנט ווערן ווידער,
לויט אַ שפריכוואָרט נישט פון הײַנט —
לעבן בעסער נאָך ווי ברידער.

גרויסע פירערס פון דער וועלט,
ווי גוטע שכנים גאַרן לעבן,
נאָר עמעץ האָט מיט האָס פאַרשטעלט
דאָס ליכט וואָס פירט אויף פרײַנדשאַפט־וועגן.

ס׳בליצט אויף צו אָפט אין קאַמף די שווערד,
צעטיילט איז הײַנט די וועלט אין צווייען,
פאַרזייט מיט בלוט איז אונדער ערד,
דער טאָג פון מאָרגן קומט אין ווייען.

נאָר מײַנע שכנים —זיי און איך—
מיר לעבן ווי אין נעסט די טויבן.
כ׳פאַרשטיי דעם שבת מיט די ליכט
וואָס קומט צו זיי דורך טיר און טויערן.

באַצירט מיט יום־טוב־רו ס׳געמיט
בײַ שבת־ליכט בעט שטיל מײַן שכנה,
און אינעם שאָרך פון תפילה־ליד
איך הער די אָבות מײַנע וויינען...

זיי שטערט נישט וואָס צו מיזרח־זײַט
געווענדט נאָר זענען מײַנע בליקן:
איך מיין צו היילן אונדזער צײַט
און אַלע פעלקער כ׳מיין באַגליקן.

איך הער זיך צו, זיי רעדן אָפט
פון פאָלק ישׂראלס גרויסע צילן,
איך ווייס אַז זייער האַרץ אויך האָפט
די פעלקער־שכנים זאָלן זיך ליבן.

עס טרעפט אין אָוונט צי בײַ טאָג
מיר קומען זיך אין שטוב צוזאַמען
און ריידן זיך פון האַרץ אַראָפּ:
פון קינדערפרייד, פון אַלץ און אַלעם.

אין אונדזער פרײַנדשאַפט ליגט דער גלויבן,
מײַנע שכנים — זיי און איך —
מיר לעבן ווי אין נעסט די טויבן,
באַלויכטן ווי מיט שבת־ליכט.

ליבשאפט

איך בין אַ פרוי

העי, דו פעלד, דו אַקער־פעלד!
איך העלף דיר ברענגען נײַע פרוכט.
איך מיט מײַנע פרויענהענט
פיר דאָס אײַזן
פעסט און גרינטלעך:
און דער אַקער־אײַזן בײַסט
טיף די ערד.
הערסט?
די זון פאַרבעט צו זיך דעם פרילינג...
הערסט?
אַ גרעזל שעפּטשעט מיר אין אויער:
דו ביסט אַ פרוי...
מיט די אויגן קוש איך ס׳גרעזל
לאַנג און צערטלעך
און איך בענק צו דיר אַזוי,
ליבער!...

שנעל און אײַליק רופט מיך
די פאַבריק,
אַלע מאָרגן די סירענע
פײַפט איר ליד:
כ׳וואַרט אויף דיר,
אויף דײַנע הענט,
פרויענהענט.
אַזוי פיל רעדער מיט אַ מאָל!
אַלע לאָז איך זיי אין גאַנג
פאַרן לאַנד
שטאָל און אײַזן!
צו באַווײַזן,
צו דערווײַזן
אַז איך, די פרוי
אַרבעט אויך
גוט און פינקטלעך.

נאָר ווען כ'קום אַהיים צוריק
בענק איך אַזוי
צו דיר...
כ'וויל זאָלסט קוקן אויף מיר לאַנג,
טוליען זאָלסטו מיך צו זיך
און דײַן שטאַרקע מענער-האַנט
זאָל מיך אַרומנעמען
און דו זאָלסט מיך קושן, קושן...

מײַן פּראָפּעלער רײַסט די לופטן!
העכער, העכער!
שנעלער, פרײַ!
בעסער מאַכן כ'וועל די וועלט!
ס'פּאָלגט מײַן ווילן דער אַוויאָן,
העכער, הויך!
כ'לאָז דעם שונאָס לאַנד מיט רויך.
ס'שנײַדט די לופטן מײַן פּראָפּעלער,
בעסער, העל
וועל איך בויען איצט די וועלט.

אין די גראָע איינזאַם-שעהען:
רעד צו מיר, טײַערער,
רעד פון אַלצדינג און פון גאָרנישט,
רעד געלאַסן, ליבלעך, שטיל,
נאָר צו מיר, נאָר צו מיר...
רוף מיך צערטלעך טויזנט מאָל,
פאַרשטיין זאָל איך עס נאָר אַליין...
ליבער,
לאָמיר גיין אין גרינעם וואַלד,
נעם מיך דאָרט אויף דײַנע הענט,
שפּיל זיך מיט מיר,
שפּיל זיך מיט מיר ווי מיט אַ קינד —
די ערד שמעקט אַזוי שטאַרק!
און איך אויך...
ס'לאַכט די זון צו אונדז אַזוי...
איך בין אַ פרוי...

מײַן געבעט

איך שעפטשע שטיל אַזאַ געבעט:
די שפראַך פון זינגער, פון פאָעט
זאָל קענען אויך מײַן אייגן קינד.
ס׳זאָל הערן ווי עס וויינט דער ווינט
אין אָנקום פון אַ לאַנגער נאַכט.

פאַרנעם, מײַן קינד, ס׳געקלאָג פון בלום
ווען ס׳ברענגט אַ שטיוולטראָט זי אום,
פאַרנעם דעם חלום פונעם טאָל:
צו קאָפנס זײַן וויל ער אַ מאָל
פון אָט דעם הויכן גרינעם באַרג,
זיך אָנצושפאַרן אויף זײַן קאַרק.
דו הער דעם מענטשנס זיפץ און קרעכץ,
דאָס ראַנגלען זיך באַגלייט פון וויי
מיט שטום־פאַרקראַמפטן ווייגעשריי.

און אפשר, קינד, טרעט אָפ פון באַרג!
עס טרעפט אַ מאָל אויך אַזאַ שעה,
ווען ס׳גלוסט דיך ערגעץ פליִען העט
און גיין מיט פייגל אַ געוועט,
און זינגען האַרציק באַנג און לאַנג
ביז ס׳האַרץ זאָל אויסגיין פון געזאַנג.
אַן אומרו אָפט מאָל דיך באַפאַלט,

וואָס פײַלט אַדורך דאָס האַרץ פון שטראַל
און ס׳גלוסט דיך פליִען צום זעניט
ווו ס׳גרייט זיך זון צום כמאַרע־שניט,
צום ברענגען פרייד מיט פולער האַנט
פאַר אַלע, פאַרן גאַנצן לאַנד.

דורך לאַנגער נאַכט ביז אין דער פרי
מאָנט יעדנס ווי אַ טרייסט בײַ דיר,
און פײַנלעך ווערט אַזוי די פרייד
וואָס קומט נאָך אויפלייז, נאָך באַשייד,
ווען ס׳ווערט פון ווייטיקקלעם באַפרײַט
דאָס האַרץ און ס׳ווערט דער מענטש באַנײַט.

אין פענצטער קלאַפט בײַ נאַכט די שרעק
וואָס וויל נישט פון מײַן שטוב אַוועק.
איך שעפּטשע דאַן מײַן שטיל געבעט:
דעם צער פון זינגער, פון פּאָעט,
וואָס ווייעט אָן מיט ווי דער ווינט,
נישט וויסן זאָל דערפון מײַן קינד.

בײַם מאָנומענט

בײַם מאָנומענט

אויפן פּלאַץ פון פּאַרלאַמענט,
אָנגעטון אין בלאַסער זון
שטייט מאָרענאָס מאָנומענט:
האַרטער בראָנדז, טויטער שטיין,
אויף די אַקסלען פונעם העלד
פליִען טויבן הין און הער.

בײַ מאָרענאָס גראָע פּיס —
פון שטיין אַן אָדלער אין זײַן רו,
וואָס וואַרט בלויז אויף אַ וואָרט, אַ רוף —
דעם העלד דערהייבן צום זעניט.
נאָר דער העלד איז פון גראַניט
און דער אָדלער איז פון שטיין.

וואָס זשע טו איך דאָ אַליין?
צו וועמען איז מײַן טראָט געווענדט?
איך קוק אַרויף צום מאָנומענט,
וואָס שטייט אַ שטומער צו דער וועלט
פּאַרצויגן מיט פּאַטין, פּאַרגעלט.
אויף מײַנע ליפּן וואַקסט געשריי,
וואָס צערײַסט מיין האַרץ אויף צוויי.
איך שטרעק אין הייך אַרויף די הענט
און ס'פּנים כ'ווענד צום פּאַרלאַמענט:
— העלף מיר אויפזוכן דעם וועג,
כ'וויל פּאַרהיטן וועלטס פּאַרמעג.
נאָר קיינער ענטפערט מיר נישט דאָ.

אַלץ איז שטײן און אַלץ איז שטום.
טױבן פֿליִען הין און הער
מיט פֿליגל־פֿלאַטער שיף און קרום.
נאָר דער אײביק אַלטער װינט
בײגט זיך, לײגט זיך, טאַנצט און שפּרינגט
און שטויסט די ערד אין אָפּגרונט העט
און זינגט אַ נײַעם בראשית אוים
פֿון אַ װײַטן, אַנדערן פּלאַנעט.

ליב שאַפט

האַרבסט

אויסגעטון פון זון און שטראַלן
און פון זומערס זאַטער פרייד
שטייעןביימער אָפגעבליטע,
שפרייטן אויס די צווײַגן־הענט
אויפן פלאַץ, בײַם פאַרלאַמענט.

ס׳פאַלן בלעטער פון די ביימער,
ס׳טרײַבט דער ווינט זיי אום — אַן אימה,
און די בלעטער פאַלן ווײַטער,
ווי הייסע טרערן פון אַ מאַמע
וואָס בענקט צום קינד אירס,
וואָס געפינט זיך איבער ימען.

ס׳לויפט ווידער אָן אַ הפקר־ווינט,
טראָגט די בלעטער הין און הער.
אַ געלן בלאַט הייבט אויף אַ קינד
און ווייסט נישט אַז עס איז אַ טרער.

די פײַכטע לופט הענגט בלאָלעך שטיל,
זי נעמט די גראָע בענק אַרום
און נעמט אַרום די אַלטע לײַט,
וואָס זיצן דאָ פאַרטריבט און שטום
און קוקן טרויעריק און ווײַט
אויף די לעצטע טעג אַפריל.

אין גרינעם סקווער אַרום איז שטיל
נאָר צווישן בוים און גראָז און ערד,
אין בלעטערפאַל בײַם פאַרלאַמענט —
אַ שאָרך, אַ ריר, געבּרויז איך הער
דאָ פון מאָרענאָס מאָנומענט.

דו שטאָלצער אַרגענטינער העלד!
דײַן וואָרט האָט ווי אַ זון געפלאַמט,
און ס'האָבן דײַנע שונאים הענט
געוואָרפן דיך אין טיף פון ים;
דאָך נישט פאַרלאָשן איז דײַן וואָרט,
עס האָט געגרייכט צום האַרץ פון פאָלק!

דו שטייסט אַצינד אַליין געשמידט,
געפּענט פון גראָען שטיין, גראַניט.
און ס'הענגט די פײַכטע לופט פון האַרבסט
און ס'כליפּעט אונטער בראָנדז דער צווייט.

בוענאָס־אײַרעס

דײַן נאָמען שמעקט מיט פרישער לופט,
מיט דרעמלענדיקע ווינטן —
דאָך ביסטו דער כוואַליקער אומרו,
וואָס רײַסט זיך צו דער וועלט
ווי אַ יונגער אָדלער
צום פלי.
בוענאָס־אײַרעס,
שטאָט פון קאָנטראַסטן:
צעשטראַלטע אַוועניִדעס,
קאָלירפולע שויפענצטער
רייצן דאָס אויג פונעם טאָג —
נאָר בײַ דײַנע טויערן
טוליען זיך אין דער נאַכט
פאַרשעמטע ווישע־מיזעריעס,
וואָס לייגן זיך אויס אויף דײַן רוקן
ווי אַלטער זשאַווער.
בוענאָס־אײַרעס,
קאָסמאָפּאָליטישער וווּנדער!
מאָדערנע לאָרעליי פונעם דרום:
דו שטרעקסט אײַן אָרעם
צום צפונדיקן ריז
מיטן צווייטן גריסטו זיך איבער
יונגפרוייִש מיט פּאַריז.
פון לאַ באָקאַ ביז רעטיראָ,
קאָנסטיטוסיאָן און קאָסטאַנעראַ —
וואַרגן זיך הפקר
צעבראָכענע טרוימען
פון דײַנע אָבות;
דורך דײַן הימן
שנירלען זיך פּערל פון שטאָלצע קאַמפן:
— ליבערטאַד, ליבערטאַד, ליבערטאַד!

און גלעטן האַפּערדיקע הערצער
ווי אַ טרייסט פון אַ מאַמען.
איבער ימען
שטראָמען יונגע מאַטראָזן
צום טײַך לאַ פּלאַטאַ,
לאָדן אָן שיפן
מיט זאַטקייט געבענטשטער,
מיט טאַנגאָס פאַרבענקטע —
און פירן זיי אין דער וועלט אַרײַן.

אויף רוישיקע טומלדיקע גאַסן,
קלאַפּן אוים פײַנלעך
שטורמישע האַמערם
ברייטזוניקע פענצטערם —
צום טאַקט פון מעת-לעתן...

ניו־יאָרק

ניו־יאָרק,
שימערירנדיקע קאַסקאַדע
פון ליכט און שאָטן,
שפרודלדיקער ים
פון טומלדיקע טריט —
איך שפרײַז איבער דײַנע גאַסן
און זע:
הויכע אײַזערנע בריקן,
בעטאָנענע וואָלקנקראַצערס — גיגאַנטן,
און נאָך העכערע קומעדיקע מאָרגנס.

ווי אַ וווּנדערלעכער קנאָספ
פון אַ מעכטיקער בלום
שפראָצט אַרויס
אַ זוניקער אויפגאַנג
פון שכלדיקער גבורה,
פון פאַרברידערטע
אַרבעטהענט.

איך שפרײַז איבער דײַנע גאַסן,
ניו־יאָרק.
כ׳גיי צו נענטער צו די ברעגן
פון מענטשלעכע בליקן
און כ׳זע:
פון קאָלירפולער צעשטראַלטקייט
טריפט גרענעצלאָזער אומעט און עלנט.
אין דײַן געפאַקטקייט און אין דײַן גערוימקייט
ליגט נעפל און שרעק.
אַזוי פיל ליכט,
אַזוי פיל שאָטן.
ווער האָט זיי דיר ביידע פאַרפלאָכטן?

כ׳שפּרײַז איבער דײַנע גאַסן,
ניו־יאָרק,
כ׳לייג צו אַן אויער
צו דײַן געשיכטלעכן נעכטן
און כ׳פאַרנעם דעם לעצטן וויי־געשריי
פון לינקאָלן און קענעדי
וואָס זענען אומזיניק געפאַלן
אויפן פּנים —
פאַרשניטן
פון אַ טעמפּער
מערדערישער האַנט.
ווי לאַנג וועט נאָך דײַן ערד
מיט וויי־געשרייען צאַרענען?

איך שפּרײַז איבער דײַנע גאַסן,
ניו־יאָרק,
און כ׳הער:
אונטער דײַנע ברייטע,
רחבותדיק צעטאַנצטע וועגן
פלאַטערט אַרום,
ווי אַ זיגרײַכע פאָן,
דאָס געזאַנג פון וואָלט וויטמאַן
און מאַרק טוועין.
אַזוי פיל ליכט!
אַזוי פיל שיינקייט!

— — — — — — — — — — —

ערגעץ־ווו,
אויף אַ גאַס פון דײַנע גאַסן
האָב איך אַרײַנגעקוקט אין עמעצנס אַ בליק
און איך האָב דערזען
אַ גאַנצע וועלט,
איך האָב דערקענט
אַ האַרץ,
אַ מענטשלעך האַרץ.
אַ דאַנק,
ניו־יאָרק!

גיט מיר צוריק מייַן חלום

אין זוניק צעבליטן פרימאָרגן,
אַלין איינס ווי אין שטילקייט פון נאַכט,
זיצט די איינזאַמקייט אין מיר פאַרבאָרגן,
צו קאָפּנס זי האַלט בייַ מיר וואַך.

אין דער שעה פונעם גרויסן אַנטוישן
ווערט מייַן שמייכל געשפּייַזט ווי מיט סם,
ס׳ווערט פאַרטונקלט דער ליכטיקער דרויסן,
ווי מיט שטורעם דער ברעג פונעם ים.

פליִען פייגל צום פענצטער מיך פרעגן
און בעטן דעם פרילינגס אַדרעס
— צו מייַן לאַנד פירן איצט נישט קיין וועגן,
יענעם פרילינג אויף לאַנג איצט פאַרגעסט!

אויך די גאָלדענע פאַווע איז געפלויגן,
אין איר שנאָבל אַ פעדער עם רוט,
די פעדער וואָס זי האָט פאַרלוירן,
און געפונען אין יִדישן בלוט.

אויף ווינטן ווי צעבראָכענע לידער
הענגט מייַן פייַנלעך פאַרשטומטער געשריי:
פאַרשניטן מ׳האָט דאָרטן די ברידער
די חברים פון אייגענער ריי...

איך הער אין מיר עמעצן מאָנען,
אין האַרצן עס ברענט מיר אַ פלאַם:
נישט גענוג שוין מייַן פאָלק פאַר קאַנאָנען?!
נישט גענוג שוין געמאָרדעט מייַן שטאַם?!

אַן איינזאַמע כ׳גיי איבער גאַסן
אין מיליאָניקן שטאָטישן רויש,
האָריזאָנטן פאַרגייען שוין בלאַסע,
ווי מײַן חלום וואָס האָט מיך אַנטוישט.

דאָך ווייס איך: מײַן טרוים איז, אָ, פאָנען
אין אײַך, וואָס איר קעמפט איבער וועלט;
איצט קום איך יענעם פונק פון אײַך מאָנען,
וואָס האָט מײַנע יאָרן באַהעלט.

מײַן קינד גייט אין שול

געווידמעט מײַן טעכטערל אַלביטאַ

אין שול אַרײַן מײַן קינד
גייט ס׳ערשטע מאָל אַצינד.
עס שפּרייט פאַר מיר די וועלט
אַ שטראַלנגנעץ צעהעלט
און ס׳טאַנצט די גאַנצע ערד.

דו הערסט
ווי בראַוואָ פּאַטשט דער ווינט:
געוווּנען נאָך אַ קינד
צו געבן וועלט אַ שטוים
אין קאַמף צו גיין פאָרויס.

אין שול איצט גייט מײַן קינד,
מאַכט פרײַ דעם וועג, געשווינד!
לערערקע, הער אויס:
דײַן וואַרעם האַרץ שטראַל אויס
מיט גאָר דײַן פרויענקראַפט,
דײַן בליק האַלט תּמיד וואַך
און היט מײַן קינדס געזונט:
פון גאָרטן ס׳איז אַ בלום,
פון פעלקערוואַלד אַ בוים,
דעם מענטשנס ריינסטער טרוים.
כ׳געטרוי דיר ס׳קינד אין שול...

ווײַז אָן אויף וואָרסטער וואָר,
דערהייב דעם קינדס געדאַנק
אין שענסטן ווערטערקלאַנג,
אַנטפּלעק איר אינעם אות
דעם ווונדערלעכן סוד
פון דורותדיקער מי,
ווי ס'אַנטפּלעקט זיך אין אַ ליד
דאָס דיכטערישע וואָרט.

עס גייט אין שול מײַן קינד
צום ערשטן מאָל אַצינד!
איז שווער דעם קינדס געמיט —
זײַ גוט צו איר, געהיט,
ווי אַ מאַמע, ווי אַ פרײַנד
צעהעל אין אויג איר שײַן...
וועט ס'קינד מײַנס זײַן צעשטורעמט,
געדענק, נאָך נישט געפורעמט
זי איז קוים אין זעקסטן יאָר.

ווי פּערל אויף אַ שנור
געקליבן כ'האָב די טעג
צו ווײַזן איר דעם וועג
דורך כמאַרעדיקע נעכט —
געלערנט זײַן נישט שלעכט.
מײַן קינד איז ווי אַ קלאַנג
אין אַלוועלטישן געזאַנג
פון גרויסן קינדערכאָר —
זאָל אויך איר טאָן זײַן קלאָר
און לויטער איר באַגין —
כ'געטרוי דיר איצט מײַן קינד...

ליבשאַפט

משה סנה

אַ טרער אויף זײַן קבר

אין פײַערשלאַכט איז אויסגעשמידט געוואָרן,
געשטאָלט און אויסגעפורעמט זײַן געשטאַלט, זײַן וועלט,
און ווי אין מידבר האָט געפלאַמט דער דאָרן
אַזוי האָט ער פאַר פאָלק ישׂראל דאָרט געהעלט.

געוואַנדערט דורכן חורבן, זיך געשלעפּט מיט פּליטים,
און אויסגעקעמפט אַ וועג פאַר זײַן באַליבטן פאָלק,
אין יעדער זײַן באַפעל דאָס קול פון פאָלק באַגלייט אים,
און ליבשאַפט נאָר פאַרזייען אומעטום געוואָלט.

און ווי דער מידבר־סנה האָט אויכעט משה סנה
געפלאַמט מיט פײַערקאַמף פאַר יושר אויף דער וועלט,
געשטרעבט פון דזשונגל־שׂנאה צו באַפרײַען ס׳פאָלק, און זע:
דאָס פאָלק האָט זיך אין אים דערזען און אים דערקענט.

איצט האָט די ליבע אין זײַן האַרץ זיך אויסגעלאָשן
און ס׳בערגלט זיך אַ שטומער קבר אויף דער ערד,
אַנטקעגן טרויער — טונקל ווערט דעם מענטשנס לשון.
דורך ים כ׳שיק איבער איצט אַ יתומדיקע טרער.

מאַרי גאָלד

פאַרויס, שוועסטער!

גלײַך אוים דײַן טראָט, צעהעל דײַן בליק —
אַ זונשטראַל אַ צעגליטער,
וואַך אויף איצט, שוועסטער, דײַנע טריט
פון צוקונפט זענען היטער.

דו, קיינער נישט, דו ביסט דער קוואַל
פון נײַעם יונגן לעבן,
ווי ס׳איז דעם פרילינגס שוים — אַ שלל
פון בלייקע געוועבן.

דו לעבסט צו ליבן, מאַמע - פרוי,
און ליבסט אויף געבן לעבן,
ווי ס׳קושט די ערד דעם מאָרגנטוי
און דאָרשט נאָך פרישן רעגן.

דײַן קינד איז דײַן, ס׳איז דײַן פאַרלאַנג
פון אוראַלט-לאַנגע צײַטן:
ס׳זאָל וואַקסן פרײַ אין לעבנגאַנג
ווי ס׳וואַקסן זאַנגען, קווייטן.

נאָך עמעץ וויל פאַרראַטן וועלט,
פון קינד דײַנס ס׳לעבן שטערן,
זאָל שאַלן איצט דײַן וואָרט צעהעלט
אַרויף ביז צו די שטערן!

נאָך פליט אַרום דעם ברודערס אַש
און ס׳טליִען נאָך די שײַטן.
מיט מוט נעם אָן זיך, מיט קוראַזש
דעם האַס אויף פרײַנדשאַפט בײַטן!

אַזוי פון פאָלק איז דער געבאָט:
די פעלקער ווילן פרידן!
צעהילך דײַן רוף, שטאָל אָן דײַן טראָט
דעם נײַעם וועג צו שמידן!

ס׳וואַרט יעדער קינד אויף מאַמעס גלעט
אין איטלעכער מדינה;
און יעדער קינד וויל ברויט צו זעט,
אין ישׂראל, אַרגענטינע...

גלײַך אויס דײַן טראָט, צעהעל דײַן בליק,
ווי שטראַלן ווי צעגליטע,
וואַך אויף איצט, שוועסטער, דײַנע טריט
פון צוקונפט זײַ — די היטער.

פרץ־באַלאַדע

אַ פרײַטיק צו נאַכטס אויף אַ לייענקרײַז וווּ
בײַם טיש זיצן פרויען געמיטלעך, אין רו.

אין לופט הענגט אַ וואָרט און אַ נאָמען צעהעלט —
אַ לויטערער וואָרטקוואַל וואָס ריזלט און קוועלט.

עס זיצן די פרויען און לייענען אין קרײַז
דעם פאָלקשרײַבער פון די מתנות די דרײַ.

ס'צעשײַנען זיך הערצער. אַ פריידיקע טרער
וואָס חנה צופוסנס דעם מאַן זיצט נישט מער;

וואָס ס'שווײַגט מער נישט באָנטשע וואָס שפאַנט איבער וועלט.
מישטיינס געזאָגט, וואָס ער פאַרלאַנגט שוין, דער העלד

אַ בולקע מיט פוטער. נאָר שווײַגיק פאַרקלעמט
זוכט יושר נאָך אַלץ מיט פאַרהויבענע הענט.

זײַן טענה, זײַן מאָנוואָרט —זאָגט פרץ— גרייכט הויך
און לאָזט נישט דער מענטש זאָל אַוועק מיטן רויך

פון הפקר. דער פרויענקרײַז דאָ אַרום טיש
זעט נישט און הערט נישט און ווייסט אַלץ נאָך נישט

אַז פרץ קומט אָן — לייגט די גאָלדענע קייט
אַוועק אויפן טיש פאַרן קרײַז שטילערהייט.

ער הערט ס'קלינגט אין לופט נאָך זײַן וואָרט, זײַן געדאַנק.
די טעכטער פון פאָלק זינגען אויס זײַן געזאַנג,

און וועקן און רופן און מאָנען און שמידן
אַ וועלט אַ גערעכטע מיט פרייד און מיט פרידן.

פאַרטיפט זיצט דער פרויענקרײַז דאָ אַרום טיש
און פרצעם חסידיש מע בלעטערט, מע מישט.

מע ציט אויף געדאַנקען ווי פערל אויף פאָדעם,
ס׳צעשײַנט און צעפינקלט זיך פרצעם פנים

און ס׳שעפטשען אין נאַכטיקער שעה זײַנע ליפן:
— כ׳בין דאָ מיט אײַך, קינדער, זעט, יאָ, כ׳בין געבליבן...

פאַרקרײַזט זיצט דער פרויענקרײַז פײַערלעך שטום,
ס׳פאַרקלינגען די ווערטער. זיי קוקן זיך אום

און זוכן זײַן שאָטן. נאָר ער איז שוין ווײַט.
געבליבן נאָך אים איז — די גאָלדענע קייט.

מאַרי גאָלד

שלום-עליכם

אין אַ שעה פון דער וואָך און פון חלום,
ווען דער טאָג צו דער נאַכט פאַלט אַרײַן,
גלײַך דערקענט כ׳האָב דיך, שלום-עליכם
און דערזען כ׳האָב דײַן ליכטיקע שײַן.

כ׳האָב גערופן דיך, טײַערער טאַטע,
צום יום-טוב פון זוניקן וואָרט —
אין געזשום פון אַרומיקער שטילקייט
כ׳הער פון נאָענט דעם שאָרך פון דײַן טראָט.

כ׳זע דיך נענטער, אַלץ נענטער צו קומען,
איך דערקען דיך, דײַן היימיש געזיכט,
ס׳איז דאָס מלבוש, וואָס טראָגסט אויף די אַקסלען,
אויסגעוועבט ווי פון זילבערדיק ליכט.

אין מײַן האַנט כ׳האַלט דײַן בוך מיט געזאַנגען,
פון דער ליבשאַפט אַ וואָרט-מאָנומענט,
וואָס דו האָסט מיט דײַן גאַנץ לײַב און לעבן
פאַרן פאָלק דײַנם אויף אייביק געשטעלט.

כ׳קוק זיך אײַן אין די אויגן אין דײַנע —
כ׳זע די זעלביקע זאָרג און דעם וויי:
האָסט דערהויבן דעם מענטש צום געלעכטער,
ווי בעטהאָווען — צו הימלישער פרייד.

אויף דײַן פנים צעאַקערט מיט פאַלדן
כ׳זע דער שמייכל דער זעלבער איז דאָ,
דעם שמייכל וואָס ס׳נעמען הײַנט פעלקער
און זעצן אַוועק אויבן אָן.

דו שטייסט אין דער מיט פון מײַן צימער,
מײַן בליק איז געשמידט צו דײַן אָרט,
ווי אַ ציטער פון סטרונעס צעשפּילטע,
כ׳דערהער אין דער לופטן דײַן וואָרט:

דו פרעגסט מיך אויף מאָטלען דעם חזנס,
צי האָדל איר ציל האָט דערגרייכט,
צי דערלעבט האָט שוין טביה צו זעען
אַז מענטשן אויף ערד זענען גלײַך.

טײַערער שלום-עליכם,
גרויסער מײַסטער, פאַרגיב,
דו ווייסט נישט וואָס ס׳איז זיך פאַרלאָפן
מיט דײַן פאָלק וואָס דו האָסט אַזוי ליב.

עס יאָגן זיך אַשן אויף פעלדער,
פון בלוט זענען ימען שוין רויט,
פאַרשניטן דײַן פאָלק האָט דער שונא,
פאַרזייט האָט ער חורבן און טויט.

און איצט, ווען איך שטיי דאָ געבויגן
און כ׳פלאַטער פאַר דיר אויס מײַן וואָרט —
דורך חכמה פון שפּאַלטן אַטאָמען
גרייט דער שונא אויף ס׳נײַ שוין אַ מאָרד.

נאָר עס וואַקסט, זע, די טרייסט פון די טביהס,
מנחם-מענדל אין ישׂראל איז אַ העלד
און פערטשיק מיט אַנדערע קעמפּערס
וועקט אַלץ נאָך ס׳געוויסן פון וועלט.

אויפן הימל שוין זאַמלען זיך שטערן,
ס׳קומט די נאַכט דורכן פענצטער אַרײַן,
ס׳פאַרשווינדט אין אַרומיקער שטילקייט
שלום-עליכמס ליכטיקע שײַן.

מאַרי גאָלד

בעטהאָווען

איך זינג צו דיר, קינד, פונעם געטלעכן קלאַנג:
וווּ איז ער, דײַן חלום פון פרײַנדשאַפט און ליבע?
דער ליכטשײַן: „ווערט, מענטשן, איר אַלע פאַרברידערט!”
איצט צאַנקט ווי אַ ליכט אין דײַן מונטער־געזאַנג.

צעטרייסלט האָסט, בעטהאָווען, גאָר דעם יאָרהונדערט,
די נײַנטע סימפאָניע די שטערנס דערגרייכט,
צעשטראַלט די פּלאַנעטן מיט הימלישער פרייד,
דו האָסט מעטעאָרן פאַרכּישופט, פאַרוווּנדערט.

דערהייבסט צום זעניט אָרקעסטראַלישע סקיבן,
צעאַקערסט די פּלאַסטן פון פּיאַנאָ מיט קלאַנג;
געלאָזט האָריזאָנטן אין מענטשלעכן גאַנג
און ליבע־עקסטאַז — פאַרן לעבן פאַרשריבן.

נישט ליבע, עקסטאַז, נישט רעספּעקט פאַרן לעבן,
געקוילעט שוין ליגט מײַן יאָרהונדערט אין פעלד.
כּאַאָטישע וועגן איצט קרייצן די וועלט.
ווי פּראָמעטעוש אומזיסט האָסט דײַן ליכט איר געגעבן.

דײַן אויער האָט מער שוין דעם קלאַנג נישט פאַרנומען
און ס'האָבן די פינגער גענומען דערהערן —
געפלויגן ביסט אַלץ נאָך אַרויף צו די שטערנס,
אַהין מאַיעסטעטיש דעם מענטש מיטגענומען.

אין נעפּל, אין וואָלקנס זיך טונקט מײַן פּלאַנעט,
דעם פאַרביקן ליכטבויגן ווער קען דערבליקן?
די לבנה-טריט וועלן מײַן דור נישט באַגליקן
ווי לאַנג ס׳גייען הפקר און מאַכט אין געוועט.

אין אָפּערעם פײַערט דײַן געטלעכער קלאַנג
זײַן זיג. נאָר ווו איז ער, דײַן חלום פון ליבע,
פון „מענטשן ווי ברידער"? — וואָס איז איצט געבליבן?
עס בלוטיקט און צאַנקט איצט דײַן מונטער געזאַנג.

אַ בריק איבער דער צוקונפט

איך טראַכט צו מאָל: צי בין איך געבוירן פאַר דער צײַט?
געהערט נישט מיר די איצטיקייט, נאָר יענע יאָרנלאַנגע װײַט?
אַלע הונדערט זוניק־העלע װעגן לעשן זיך און צינדן
און װאַרפן איבער בריקן מיר, מיט צוקונפט מיך פאַרבינדן?

פון אַלץ װאָס מאַטערט מיך איז אײנס פאַר מיר נאָר קלאָר:
װי האַרב, װי װײטיקלעך עס זאָל נישט זײַן די װאָר,
מיך נעמט אַ פרײד אַרום װאָס האַלט מיך אין אַ רינג,
אין סאַמע מיט פון גרעסטן װײ — איך גײ און זינג.

װאָס יובלסטו, אָ, פרײדיקײט, װאָס פראַװעסטו אַ באַל?
פאַר װאָס איז איצט מײַן האַרץ — אַ טעמפּל פאַר דײַן קװאַל?
װער דאַרף עס הײַנט דײַן ליכטיקײט, דײַן ליבן פרישן טױ?
עס קרעכצט אַ װעלט אונטער דער לאַסט פון אײגענעם געבױ!

און כ׳הער אַ שטים אַ לױטערע, אַ קלאָרן פעסטן טאָן:
—דאָ רעדט צו דיר דאָס קינד פון גאָט, די מאָרגנדיקע פאָן,
אַ פונק פון יענעם העלן טאָג, װען ס׳איז נישטאָ קײן פײַנט,
װען מענטש פאַר מענטש איז מער שױן נישט קײן װאָלף,
/ נאָר ברודער, פרײַנד.

װען אונדזער ערד איז אײַנגעטײלט פאַר יעדן גלײַך אױף װעלט
װען מענטש, געדאַנק און מי נאָר װי אַ פאַקל לײַכט און העלט,
װען אַלצדינג װאָס איז שײן, דערהױבן, לײקנט אָפּ דעם טױט
און הינטער דעם געהײמען װאָרט פון גליק ליגט — שלום,
/ ליבשאַפט, ברױט.

און ס׳גלוסט מיר לויפן ערגעץ וויַיט און ברענגען יענעם טאָג,
און זינגען מיט די צאַרטסטע טענער וואָס דעם מענטשנס
/ האַרץ פאַרמאָגט,
איך פיל אין זיך אַ מעכטיקייט, אַ כּוח כ׳פיל אַזא,
מיט פרייד באַשענקען כ׳קאָן אַ וועלט, פאַרהיילן יעדנס צער.

דעריבער טראַכט איך אָפט אַזוי: בין איך געבוירן פאַר דער צײַט?
געהערט נישט מיר די איצטיקייט, נאָר יאָרנלאַנגע וויַיט,
און הונדערט העל באַזונטע וועגן לעשן זיך און צינדן
און וואַרפן איבער בריקן מיר, מיט צוקונפט מיך פאַרבונדן?

Este libro
se terminó de imprimir
en el mes de mayo de 1972,
en los
Talleres Gráficos Julio Kaufman S.R.L.
Avenida Corrientes 1976 - Buenos Aires.